

Demokrati – korruptionens offer?

En fallstudie om Bosnien-Hercegovina

Democracy – Victim of corruption?

A Case Study of Bosnia-Herzegovina

Abstract

In this paper, the impact of corruption on Bosnia-Herzegovina's democratic development will be analyzed. Corruption has a strong foothold in the country where it is seen as a normal part of society both from citizens and politicians' point of view; this is seen as an obstacle to further development at multiple levels. An existing idea is, that the Dayton agreement is enabling for corruption, because of the agreement's founding of the country's complex structure and division. The paper method is a case study, where the country's level of corruption will be analyzed from a theoretical framework. Bribery impact on democracy will be analyzed from Mark Warren's theory (2004): *the modern idea of corruption*, where corruption efficacies in various domains of society are analyzed. The domains under consideration are the legal power, legitimate power, the executive power, the public authorities and civil society. Based on a theoretical analysis of these domains, a conclusion is drawn about the corruptions impact of the democracy in the country. Despite democratic elections, democratic standards are difficult to maintain in Bosnia-Herzegovina, a country broken by corruption. The democracy has been strongly influenced in the domains mentioned, and corruption is an obstacle for democracy to exist in Bosnia-Herzegovina.

Keywords: Democracy, Corruption, Bosnia-Herzegovina, Dayton agreement, Mark Warren

*Words:*16459

Sammanfattning

I den här uppsatsen kommer korruptionens påverkan på Bosnien-Hercegovinas demokrati att analyseras. Korruptionen har ett starkt fäste inom landet då det ses som en vanlig del av samhället både från medborgare och politikerns synvinkel, detta ses som ett hinder för fortsatt utveckling på flera nivåer. Tanken finns, om att Daytonavtalet möjliggör för korruption på grund av avtalets stiftande av landets komplexa struktur och uppdelning. Uppsatsen metod är en fallstudie, där landets korrupta tillstånd kommer analyseras utifrån ett teoretiskt ramverk. Korruptionens påverkan på demokratin kommer att analyseras utifrån Marks Warrens (2004) teori: *den moderna tanken om korruption*, där korruptionens effekt inom olika domäner i samhället analyseras. Domänerna som undersöks är, den rättsliga makten, den legitima makten, den verkställande makten, den offentliga makten och det civila samhället. Utifrån en teoretisk analys av dessa domäner dras sedan slutsatsen om korruptionen haft någon påverkan på demokratin i landet. Trots demokratiska val är demokratin svår att upprätthålla om de demokratiska normerna i Bosnien-Hercegovina bryts genom korruption. Demokratin har påverkats starkt inom de ovannämnda domänerna och korruptionen är ett hinder för demokratins existens i Bosnien-Hercegovina.

Nyckelord: Demokrati, Korruption, Bosnien-Hercegovina, Daytonavtalet, Mark Warren

Antal ord: 16459

Innehållsförteckning

1	Introduktion.....	1
1.1	Inledning.....	1
1.2	Syfte och frågeställning.....	3
1.3	Avgränsning	3
2	Metod och Material.....	5
2.1	Forskningsmetod – Fallstudie	5
2.2	Metodologisk utgångspunkt	7
2.2.1	Ontologi.....	7
2.2.2	Epistemologi	8
2.3	Textanalys	9
2.3.1	Material	9
2.3.2	Källkritik	10
2.4	Tidigare forskning	12
3	Teori.....	15
3.1	Begreppsdiskussion.....	15
3.1.1	Demokrati.....	15
3.1.2	Korruption.....	17
3.2	Korruption som ett hot mot demokratin.....	18
3.2.1	Den moderna tanken om korruption	19
3.2.2	Korruptionen av demokratin	20
3.2.3	Områden inom statsstrukturer där korruption uppstår	22
3.2.4	Sammanfattning av teori	24
4	Analys.....	26

4.1	Bosnien-Hercegovina och Daytonavtalet.....	26
4.2	De största problemen inom Bosnien-Hercegovina och korruptionens existensiella möjligheter.....	30
4.2.1	Den lagstiftande makten.....	34
4.2.2	Den dömande makten.....	36
4.2.3	Den verkställande makten.....	38
4.3	Korruption inom den offentliga sektorn.....	41
4.4	Korruption inom civilsamhället	43
4.5	Slutsats	45
5	Sammanfattande diskussion.....	48
6	Litteraturförteckning.....	49

1 Introduktion

1.1 Inledning

I Europa spirar demokratin och de demokratiska värderingarna i många länder. Det finns länder som anses vara demokratiska, trots detta kännetecknas deras institutioner av problematik och ett stort missnöje existerar bland befolkningen. Bosnien-Hercegovina är ett land som blev självständigt 1992, under en tid som präglades av konflikter. I Bosnien-Hercegovina bor det folk som tillhör olika etniska grupper. Majoriteten av dessa folk är bosniska muslimer, serbiska ortodoxa och kroatiska katoliker. Kriget avslutades 1995 genom ratificeringen av Daytonavtalet som delade upp landet i olika entiteter och bidrog till bildandet av en demokratisk stat (Utrikespolitiska Institutet, 2012).

En serbisk republik konstituerades, där mestadels den serbiska befolkningen bor, likaså en bosnisk federation där de bosniska muslimerna och den kroatiska befolkningen lever (Bose, 2002, s. 22.23). Det finns även ett distrikt som bildats runt staden Brcko som kallas för Brcko-distrikt, där en blandning av människor från de olika etniska grupperna bor. Distriktet etablerades 1999 som ett neutralt distrikt mellan de två andra entiteterna. Ingen av de tre entiteterna är helt homogena (Bose, 2002, s. 34).

Daytonavtalet, *The General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Hercegovina*, skulle driva igenom fred och stabilitet i landet (Daytonavtalet 1995). Daytonavtalet etablerade en flerdelad institutionell arkitektur som orsakade strukturella och konstitutionella problem för landet. Bosnien-Hercegovina är ett land skapat genom internationell design, landet fick hjälp utifrån främst ifrån USA att bildas och konstitueras (Bose, 2002, s. 60-61). Demokrati är en viktig del av Daytonavtalet: *Bosnia and Hercegovina shall be a democratic state, wich shall operate under the rule of law and with free democratic elections* (Daytonavtalet 1995: Annex 4 Art. 1).

Det finns spekulationer kring hur pass demokratiskt landet är, då de största problemen för demokratin är den dåliga insynen och korruptionen som drabbat

politiken, företagen och landet i stort (Singer, 2000, s. 34-37). Enligt vissa forskare har även Daytonavtalet satt upp hinder för landets utveckling, då avtalet delat upp Bosnien-Hercegovina efter etniska linjer och entiteter som vägrar att samarbeta med varandra. Avtalet uppfyllde sina främsta mål, att skapa säkerhet på personlig och statlig nivå (Daalder & Froman, 1999, s. 108). Daytonavtalet kan ses som motsägelsefullt, då det å ena sidan förespråkar ett mångkulturellt samhälle, men å andra sidan delar upp landet i olika etniska entiteter.

Det förekommer fortfarande nationalistisk politik trots Office of the High Representative in Bosnia and Herzegovina (OHR) försök att avsätta de extrema nationalistiska ledarna (Bose, 2002, s. 91). De etniska olikheterna och motsättningarna dominerar fortfarande vardagslivet för medborgarna i landet (Daalder & Froman, 1999, s. 106). De etniska spänningarna har trappats upp, framför allt efter kriget då religionen kom att spela en allt större roll. Tidigare levde befolkningen i ett samhälle som styrdes av kommunism, där religionen och olika etnicitet inte spelade någon större roll (Engelhart, 2012, s. 46-49).

De olika entiteterna i Bosnien-Hercegovina lider av dålig samarbetsförmåga vilket leder till att förväntningarna från medborgarna på politikerna blir låga (Søberg, 2006, s. 52). De största problemen landet drabbats av är att de nationalistiska politiska partierna är ledande, korruptionen är hög och att det finns dålig insyn i de politiska och ekonomiska sektorerna. Utöver det faktum att politikerna inte gjort större reformer för att hindra korruptionen, är även den politiska elitens deltagande i korrupta handlingar känd (Singer, 2000, s. 32).

Instället för att bli självförsörjande är Bosnien-Hercegovina väldigt beroende av den hjälp landet får utifrån (Daalder & Froman, 1999, s. 107). Landet har inte gjort mycket för att förhindra eller minska korruptionen som finns (Commission of the European Communities, 2009). Transparency International rankade 2011 Bosnien-Hercegovinas korruption till 3.2, vilket motsvarar en plats i mitten på skalan mellan ”highly corrupt” och ”very clean” (Transparency International, 2011).

Bosnien-Hercegovina är potentiella EU kandidater, men p.g.a. landets stora korruption och instabila utveckling är landet ännu inte en tänkbar EU-medlem. Landet måste utvecklas och få en stabil ekonomi och stabila institutioner. Även landets inre motsättningar mellan de olika befolkningarna måste stabiliseras för att eliminera risken för ytterligare krig. Landets höga korruption är dock det största hindret för landets

utveckling (Bose, 2002, s. 26). De politiska ledarna i Bosnien-Hercegovina har inte heller visat något större intresse för att utveckla sådana reformer vilka krävs för landets utveckling. Istället tolererar de korruption och olydnad och många av dem deltar, som nämnts ovan, själva i korrupta handlingar (Daalder & Froman, 1999, s. 109).

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att förklara hur korruptionen i Bosnien-Hercegovina påverkat demokratin i landet. Detta för att undersöka om korruptionen i landet påverkat demokratin negativt och för att ta reda på om demokrati kan existera i ett korrupt samhälle. Det finns ett antal olika demokratiseringsteorier att utgå ifrån för att analysera demokratin och dens stabilitet. Den mest relevanta har dock funnits vara Mark Warrens (2004) teori om korruptionens påverkan på demokratin. Frågeställningen lyder:

- Hur kan, sett utifrån Warrens teori, korruptionen ha påverkat demokratin i Bosnien-Hercegovina?

1.3 Avgränsning

Uppsatsförfattaren har valt att avgränsa sin undersökning till korruptionens potentiella påverkan på demokratin i Bosnien-Hercegovina. En avgränsning av detta slag var nödvändig då demokratin kan påverkas av många faktorer, men korruptionen ses som den mest omfattande och mest inflytelserika negativa påverkan. En avgränsning i tid gjordes, från stiftandet av Daytonavtalet 1995, till nutid. En begränsning av detta slag var ofrånkomlig då landet inte styrdes demokratiskt innan kriget, och för att landet hade svårt att agera demokratiskt under en krigsdrabbad period.

Uppsatsförfattaren väljer att inte gå in djupt på de etniska konflikterna eller orsakerna till kriget, på grund av brist på utrymme, dock nämns detta kort genom uppsatsen.

En avgränsning gällande det teoretiska ramverket gjordes då större IR-teorier som Liberalism eller demokrati teorier inte användes då de var för generella. D.v.s. att dessa teorier inte hittade den koppling mellan korruption och demokrati som

uppsatsförfattaren sökte. Därför valdes en teori som beskriver kopplingen mellan korruption-demokratien, och hur detta förhållande utspelas i olika statsdomäner.

En avgränsning i det teoretiska ramverket har gjorts då uppsatsförfattaren inte väljer att ta med alla domäner inom en stat som kan utsättas för korruption. Den uteslutna domänen är korruptionen av den ekonomiska marknaden. Detta görs då uppsatsförfattaren anser att ekonomin påverkar de resterande domänerna, då korruption oftast handlar om ekonomisk gynning. Fokus för uppsatsen kommer ligga på själva samhällsstrukturerna som den styrande eliten, lagarna, företagen och civilsamhället bidrar till att ekonomin inte är av intresse för denna forskning. En avgränsning har även gjorts för demokratibegreppet och korruptionsbegreppet, detta diskuteras mer i begreppsdiskussionen under teoridelen då detta av uppsatsförfattaren ses som viktigt för teoribildandet. En avgränsning gällande begreppen var viktig att göra då demokratibegreppet kan innefatta många olika tankar och hypoteser och därför nämns det i begreppsdiskussionen endast de delar av begreppet som är av relevans och som kommer användas i uppsatsen.

2 Metod och Material

2.1 Forskningsmetod – Fallstudie

Uppsatsen utförs genom en kvalitativ fallstudieanalys med en problemformulering som grundar sig i ett enskilt fall, korruptionens påverkan på demokratin i Bosnien-Hercegovina. Valet att göra en fallstudie har grundat sig i fördelen med att fallstudien fokuserar på det enskilda fallet och att detta fall kan undersökas intensivt, än vid en komparativ fallstudie där flera fall ska undersökas samtidigt (Lijphart, 1971, s. 691). Då det är korruptionen i Bosnien-Hercegovina som undersöks är en fallstudie att föredra. Det underlättar för förståelsen av hur demokratin påverkats av korruptionen, genom att endast undersöka Bosnien-Hercegovinas korruption, istället för att undersöka ett flertal länder och senare göra en jämförelse. Lijphart (1971) nämner att nackdelen med en fallstudie är att en generalisering inte kan göras och appliceras på liknande fall (Lijphart, 1971, s. 691). Detta dock inte syftet med denna fallstudie som endast undersöker ett land utifrån en teori, inte för att bilda ett generaliserande exempel.

En tolkande fallstudie ska göras då denna typ av metod grundar sig i intresse av fallet istället för intresset av att formulera en generell teori. Vid denna typ av fallstudier kastas det ljus på fallet istället för på teori. Nackdelen med denna typ av fallstudie är att den inte bidrar till det teoretiska ramverket eller försöker utforma någon teori (Lijphart, 1971, s. 692). Denna typ av fallstudie är relevant för uppsatsen då, det största intresset finns i fallet i sig och inte lika mycket i det teoretiska ramverket. Detta har tagits i aktning och medvetenheten finns om att forskningen i denna uppsats inte kan användas och appliceras på andra fall, dock bildas möjligheten för en framtida komparation av flera fall med liknande utgångspunkter i det teoretiska ramverket. Nackdelen med fallstudien har inte hindrat möjligheten för besvarandet av forskningsfrågan i denna uppsats. En fallstudie är den metoden som föredras vid forskning av ett enskilt fall just på grund av det Lijphart (1971, s. 691) skriver, att syftet med samhällsvetenskap är att kunna skapa förståelser för enskilda fall.

Empirisk forskning bör göras då frågor av detta slag handlar om den ”verkliga världen” och när forskningsfrågan är av denna typ så besvaras den genom empiriskt material. En empirisk fråga söker svaret på hur någonting är, varför någonting sker, och vilka konsekvenserna blir av vissa händelser (Halperin & Heath, 2012, s. 173). Detta är relevant för uppsatsen då frågan söker att förklara hur korruptionen påverkat demokratin och var i samhället korruptionen finns. Halperin & Heath (2012, s. 157), lyfter fram att motsatsen till empirisk forskning är normativ forskning, där frågorna grundar sig i vad som är bäst, rätt, rättvist och att föredra i ett samhälle och dessa frågor besvaras enklast genom argumentation. Uppsatsen kommer inte att besvara frågan ur en normativ synvinkel om hur det bör se ut eller vad som är att föredra i samhället i landet Bosnien-Hercegovina. Uppsatsens mål är att ge en klar bild av hur det korrupta läget har begränsat demokratin och landets utveckling och integration i världssamhället och detta görs genom användandet av empiriskt material.

Uppsatsens forskningsfråga är vad Halperin och Heath (2012, s. 116) kallar för en deskriptiv art, det vill säga frågan försöker skildra något och är beskrivande. Deskriptiva frågor grundar sig i forskning kring vad som hänt, vad som pågår eller existerar och i hur någonting beter sig (s. 116). Forskningsfrågan i denna uppsats försöker beskriva vad det är som pågår i Bosnien-Hercegovina och om korruptionen existerar. Halperin och Heath (2012, s. 117) påpekar även att deskriptiva forskningsfrågor antingen kan besvaras enkelt, då de redan har ett klart funktionellt svar som är obesträtt, eller så är det frågor som inte är lika lätta att lösa, kan ifrågasättas och lämnar utrymme för mycket teoretisk och empirisk analys. Forskningsfrågan i denna uppsats kan inte ses som enkel att besvara då en undersökning av korruptionen i ett land kan ses som ett känsligt ämne, dels för att en kritik mot statsstrukturen är möjlig och dels för att frågan lämnar utrymme för ifrågasättandet av var korruptionen finns i landet och om det är ett så pass stort problem. Frågan lämnar även ett stort utrymme för analys av den anledningen att korruption inte alltid ses som något negativt då korruption ibland påskyndar administrativa processer om det finns en lagom mängd korruption, dessutom kan det vara ett accepterat fenomen i ett samhälle och att korruption inte alltid behöver ses som något negativt. En återkommande kommentar om detta finns i analysdelen gällande just Bosnien-Hercegovina och denna acceptans av korruptionen.

2.2 Metodologisk utgångspunkt

Vid utförandet av ett vetenskapligt arbete, bör en ontologisk och epistemologisk ansats göras för att förtydliga för läsaren vilka egna ståndpunkter och synsätt som forskaren har gällande vissa frågor. Varje forskares inriktning inom ett visst ämne påverkas av dennes ontologiska och epistemologiska position. Dessa positioner är för det mesta implicita och kan som Marsh och Stoker (2002) inte tas av som en tröja för att anpassas efter olika situationer och frågor (2002, s. 17). Forskarens ontologiska utgångspunkt kan påverka den epistemologiska, men behöver dock inte vara angörande för den (Marsh & Stoker, 2002, s. 18). För att en förståelse av uppsatsen utgångspunkter och inriktning ska vara möjlig, är det viktigt med en redogörelse för uppsatsförfattarens ontologiska och epistemologiska utgångspunkter. Lundquist (1987, s. 40) skriver, att på detta sätt åstadkommer man intersubjektivitet, man gör forskningsprocessen rekonstruerbar. Genom att göra det möjligt för läsaren att förstå forskaren, med ett visst problem, en viss teori och metod och ett visst empiriskt material kommer en förståelse bildas för varför ett visst resultat uppkommer. Även om läsaren inte håller med om resultaten kan denne ändå förstå hur forskaren resonerat (Lundquist 1987, s. 40).

2.2.1 Ontologi

Ontologiska frågor brukar oftast grunda sig i frågor om vad som är och vad som existerar, de brukar handla om frågor om vad vi vet om världen (Marsh & Stoker, 2002, s. 9-11). En ontologi är enligt Marsh och Stoker (2002) en teori om "existens", det vill säga frågor om det finns en verklig värld där ute som existerar oberoende av vår kunskap om den (2002, s. 18). Det går att skilja mellan två olika ontologiska utgångspunkter: tron att den verkliga världen existerar oberoende av vår kunskap om den och tron om att världen är socialt konstruerad, d.v.s problemen finns och existerar om de uppmärksammas av samhället (Marsh & Stoker, 2002, s. 11). Utgångspunkten för denna uppsats grundar sig i tron om att världen är en social konstruktion, detta är uppsatsförfattarens egen ontologiska utgångspunkt. Bosnien-Hercegovina är ett exempel på ett land där det finns problem, och dessa problem existerar och är uppmärksammade.

2.2.2 Epistemologi

Denna uppsats kommer utgå från antagandet om att det finns sociala förhållanden i samhället som är observerbara, detta på grund av uppsatsförfattarens uppfattning om att det finns sociala konstruktioner i samhället. Marsh och Stoker (2002) förklarar att epistemologin utgår från frågor om hur vi får svar på de ontologiska frågorna (2002, s. 11). Det handlar om forskarens syn på vad vi kan veta om världen och hur vi kan veta detta, det är en teori om kunskap. För att bilda sig ett epistemologiskt ställningstagande, utgår forskare från frågan om vi kan etablera förhållanden mellan sociala fenomen endast genom observation eller finns där vissa sådana förhållanden som inte är direkt observerbara (Marsh & Stoker, 2002, s. 19).

En forskarens epistemologiska position reflekteras i det som studeras, hur det studeras och statusen forskaren ger sin slutsats. Denna uppsats position grundar sig i uppsatsförfattarens tolkande läggning och har det Marsh och Stoker (2002) kallar för ”interpretist position” (den epistemologiska utgångspunkten kommer härafter kallas interpretism och ställningstagare för denna utgångspunkt kommer kallas interpretister). Marsh och Stoker (2002) påpekar att denna tolkande position söker förståelse istället för förklaring, söker använda sig av kvalitativa material för att visa på sin tolkning om ett förhållande inom det sociala fenomenet som studeras (2002, s. 21). Kvalitativt material består av noga utvalda källor av information, till skillnad från kvantitativa som ofta använder sig av statistisk och tabeller. För att få ett så korrekt resultat som möjligt tenderar en kvalitativ forskning att dra paralleller mellan olika källor för att ta ut de viktigaste ur dessa och sedan se om de stämmer överens. En kvalitativ forskning söker ofta efter problemexempel till skillnad från den kvantitativa forskningen som kan undersöka en hypotes efter vilka exempel som helst (Moses & Knutsen, 2007, s. 94). I detta fall har Bosnien-Hercegovina tagits som exempel, vilket gör att landets korruption hamnar i fokus.

Den interpretistiska positionen förkastar påståendet om att världen existerar oberoende av vår kunskap om den. Utifrån denna tolkning är världen socialt och diskursivt konstruerad, detta är interpretisternas ontologiska utgångspunkt. Interpretister anser även att det är omöjligt att genomföra en objektiv analys (Marsh & Stoker, 2002,

s. 26). Medvetenheten om denna kritik om genomförandet av en objektiv analys, finns hos uppsatsförfattaren då genom uppsatsens gång personlig kunskap angående korruption eller landets politik kan påverka diskussionsanalysen. Dock är uppsatsförfattaren medveten om kritiken och söker sig vara så objektiv som möjligt. Medvetenhet finns om att de forskare som skrivit källmaterialet också kan lida av bristande objektivitet. Även det faktum att källmaterialet kan ha tolkande inslag utifrån vem som skrivit dem är uppmärksammat.

Kritiken som skapats mot denna tolkning grundar sig i uppfattningen om att interpretister endast ger en tolkning av världen och att det inte finns någon grund att tolka validiteten i deras antaganden (Marsh & Stoker, 2002, s. 27). Ett argument som framförts mot denna kritik nämns av Marsh och Stoker (2002, s. 28) som förklarar att den sociala forskningen handlar om utvecklandet av berättelser och beskrivningar och inte teorier. Det är viktigare med förståelse och att se värdet av förklaringar, och interpretism förtydligar omöjligheten med objektivitet. Trots medvetenheten om kritiken som finns mot interpretism är det viktigt att förklara uppsatsförfattarens epistemologiska ställning för att en förståelse av valet av fall ska kunna bildas, som tidigare förklarats som intersubjektivitet.

2.3 Textanalys

2.3.1 Material

En kvalitativ studie har som syfte att beskriva någonting. En kvalitativ metod söker kategorier, beskrivningar eller modeller som beskriver ett fenomen eller sammanhang i världen (Olsson & Sörensen, 2011, s. 131). Denna uppsats försöker förklara hur korruptionen i Bosnien-Hercegovina påverkat den demokratin, därför är en kvalitativ fallstudie relevant.

Som datainsamlingsmetod ska innehållsanalys användas. En innehållsanalys samlar data genom att analysera dokument, rapporter, statistik och liknande material. Detta gör det möjligt för forskaren att undersöka ämnen som annars är svåra att titta på genom direkt eller personlig kontakt exempelvis genom intervjuer eller direkt observation

(Halperin & Heath, 2012, s. 177). En direkt observation av korruptionen i Bosnien-Hercegovina hade kanske kunnat utföras dock finns det reservationer för om de som ägnar sig åt korruptionen hade varit villiga att erkänna sina handlingar. Ämnet är av känslig karaktär och därför används främst skriftliga källor i denna uppsats. Dokument och artiklar så som EU rapporter och artiklar forskare gjort genom sammanställandet av intervjuer med medborgare i Bosnien-Hercegovina, har det gett uppsatsen en bred materiell bas att utgå ifrån. Genom att göra en innehållsanalys av det empiriska materialet sällas överblivet och irrelevant material bort. De materialen med mest relevans för uppsatsen behålls, främst material gällande korruptionssituationen i Bosnien-Hercegovina och demokratin.

Forskningen i denna uppsats har en deduktiv metod som utgångspunkt, denna typ av metod grundar sig forskningen i generella sanningar eller accepterade hypoteser som genom empiriska antaganden tillsammans med teorin söker nå en slutsats om ett specifikt fall. Det vill säga att deduktion utförs genom att generella sanningar undersöks genom etablerade regler för analys och resonemang med målet att undersöka och förstå enskilda fall (Moses & Knutsen, 2007, s. 22). Det finns redan en antagen teori eller ett logiskt argument att utgå ifrån för att sedan förklara sambandet eller påverkan detta argument/teori har på ett specifikt fall, en hypotes eller teori utsätts för empirisk granskning (Halperin & Heath, 2012, s.137). I denna forskning utgår man från en antagen teori, Mark Warren 2004, för att genom empirisk granskning av fallet, Bosnien-Hercegovina, komma fram till en förståelse av det korrupta läget i landet.

2.3.2 Källkritik

En källkritisk granskning av materialet som gjorts för att ge uppsatsen ytterligare styrka och validitet. Esaiasson m.fl. (2004) påpekar att källkritik är en uppsättning metodregler som används för att värdera sanningshalten och bedöma trovärdigheten i det material som används. Källkritik är relevant för samhällsvetare som söker besvara frågor av typen: vad hände? Hur gick det till? Vem gjorde vad? (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2004, s. 303–304). Forskningsfrågan härleder inte direkt till någon av dessa frågetyper utan söker främst ta reda på hur situationen sett ut från krigsslutet 1995 till nutid. Den vanligaste formen av material som används bland statsvetare är berättelser, exempelvis av typen dokument, dagböcker, minnesanteckningar, tal,

reportage, hemsidor osv. (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2004, s. 305). Detta är även den typen av material som främst kommer användas i uppsatsen, EU-dokument, Transparency Internationals hemsida, rapporter och artiklar.

Ett av de mest grundläggande kraven på källmaterial är att de är äkta. Äkthet bedöms oftast genom en noga analys av innehållet för att ta reda på om det producerats vid den tidpunkt, i det sammanhang och av den eller de personer som anges (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2004, s. 307–308). Materialet som använts i uppsatsen har genomgått en innehållsanalys och en jämförelse av källorna har gjorts för att se om de stämmer överens med varandra.

Esaiasson m.fl.(2004) menar att ett sätt att testa källornas tillförlitlighet är genom att söka fastställa berättelsernas oberoende. Detta görs genom att bekräfta materialet genom flertalet oberoende källor. Primärkällor är att föredra över sekundärkällor, dessutom ska en trovärdig berättelse härröra från en oberoende person (2004, s. 309). Detta har uppfyllts i uppsatsen då information hämtats från flertalet olika oberoende källor, exempelvis Europeiska Gemenskapens Kommission eller Utrikesdepartementet som kan anses vara oberoende primärkällor. Det empiriska material som varit underlag för analysen har valts, som tidigare nämnts på grund av relevansen och kopplingen till syftet och frågeställningen.

Källorna har sökts efter relevans, samtidighet, oberoende och äkthet. Historisk forskning baseras främst på förstahandskällor, dessa är direkta resultat av historiska händelser eller upplevelser. Det kan t.ex. vara: intervjuer på ögonvittnen, original dokument i form av dagböcker eller diplomatiska rapporter. Andrahandskällor är källor som använder sig av förstahandskällor för sin egen empiriska forskning och analys (Moses & Knutsen, 2007, s. 120–121). I uppsatsen kommer både förstahandskällor och andrahandskällor att användas, med förståelsen att förstahandskällor är att föredra. Dock stärks många av de andrahandskällor som skrivits av författare av källor och rapporter från organisationer som befunnit sig direkt på plats och har tillgång till diplomatiska rapporter, dokument och intervjuer.

Ett annat sätt att testa källans tillförlitlighet är genom att titta på hur lång tid som förflutit mellan en händelse och dess nedtecknande. Ju längre tiden går från händelsen till nedtecknandet desto större utrymme finns det för minnesfel, efterrationaliseringar eller efterhandskonstruktioner (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2004, s. 310). Material till uppsatsen har hämtats från en period mellan Daytonavtalets signering

1995 till nutid. Då källorna i uppsatsen är spridda under en tidsperiod på 17 år kan man märka att en utveckling i landet har skett, men de flesta källor benämner denna utveckling. Det finns källor i uppsatsen som varje år kommer med ny uppdatering om landet, exempelvis EU-kommissionen eller Transparency International. Dock används denna typ av källkritik främst på material eller källor som är över 100 år gamla. Källor kan anses vara lika partiska som sin författare för denna kan lägga in egna åsikter eller förvränga sanningen, medvetet eller inte (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2004, s. 311). Uppsatsförfattaren är medveten om denna kritik och därför har de flesta av artiklarna har genomgått en granskning, en så kallad "peer review" som fastställer tillförlitligheten och oberoendet av källorna. Även det faktum att det är internationella organisationer som utgett rapporter minimerar risken för att det empiriska materialet ska ha utsatts för eftertionaliseringar och felaktiga bilder av verkligheten.

2.4 Tidigare forskning

Det finns mycket forskning kring fenomenet korruption och många teorier och tankar har lagts fram av forskare huruvida det påverkar, försämrar eller ibland rent av förstör samhällen. De flesta medborgare i en stat håller med om att korruption kan ses som ett förstörelsevapen mot samhället och att korruption inte hör hemma i en demokrati. Korruption påverkar inte bara landet i sig utan kan ha påverka bl.a. grannländerna genom t.ex. migration, uppror eller interna konflikter.

Organisationen Gallup – Balkan Monitor gjorde 2010 en rapport gällande situationen på Balkan och fann att många människor vill lämna sina hem och flytta utomlands i hopp om ett bättre liv. Detta kan skapa stora problem då det för det mesta är den välutbildade delen av befolkningen som vill lämna landet för bättre jobbmöjligheter och stabilare liv i Västeuropa eller USA (Gallup – Balkan Monitor, 2010, s. 39).

Då det finns så mycket åsikter om korruption har uppsatsförfattaren sökt lägga presentera den diskurs som finns kring fenomenet runt om i världen. Inom fältet för internationella relationer finns det en stor enighet om att korruption är något destruktivt och att medborgare ser det som något dåligt. Följande avsnitt beskriver kort några av de teorier och tankar som existerar kring fenomenet korruption och hur synen på korruption ser ut på fältet för internationella relationer.

Christopher J. Anderson och Yuliya V. Tverdova (2003) skriver i sin artikel "Corruption, Political Allegiances, and Attitudes Toward Government in Contemporary Democracies", att korruptionen underminerar demokratin och har lite stöd ifrån medborgarna (2003, s. 91). Författarna menar att korruptionens effekt på medborgarnas attityd mot den valda regeringen förstärks eller försvagas beroende på om medborgarna tjänar på den existerande politiska regimen eller inte. De som röstat fram den existerande regeringen är mindre villiga att ta reda på om regeringen är korrupt, och därmed är de mindre villiga att erkänna den som det (2003, s. 94). Anderson och Tverdova (2003, s. 102) använde sig av en undersökning på 16 länder, däribland Sverige, för att reda på hur hög korruptionen bland dessa. Den direkta effekten som författarna såg av korruptionen var att, medborgare i länder med hög grad av korruption hade låg tillit till de som arbetade för staten. Korruptionen påverkade i längden den minoritet som inte röstat fram den ledande regeringen mer negativt än den majoritet som röstade fram den korrupta regeringen (2003, s. 102).

Yan Zhang, Cao Liqun och Michael Vaugh (2009) har i sin artikel "Social Support and Corruption: Structural Determinants of Corruption in the World" fokuserat på hur korruptionen har ökat med hjälp av globaliseringen. Zhang m.fl. (2009, s. 205) betonar att korruptionen har blivit ett mer uppmärksammat ämne efter att globaliseringen blivit en del av det nya världssystemet. Korruptionen uttrycker sig på olika sätt beroende på kultur och politisk struktur i de olika länderna, vilket i sin tur påverkar hur snabbt korruptionen sprider sig. Den sociala rangen i samhället spelar ofta stor roll då den fattigare befolkningen ägnar sig åt brott och våld medan den rikare befolkningen ägnar sig åt korruption (2009, s. 206-207). Zhang m.fl. (2009, s. 212) påpekar att länder som kommit längre i demokratiprocessen till större grad investerar i sociala stödnätverk för att främja mänsklig utveckling för att hjälpa sin befolkning ur fattigdom och kriminalitet. Detta i sin tur visar att länder som inte investerar i sociala stödnätverk ofta riskerar att drabbas av organiserad brottslighet och korruption (2009, s. 212). På grund av globaliseringens framfart och ökandet av den ekonomiska interdependensen har korruptionen bildat ett stort hot mot det internationella samhället, därav eftersträvas ytterligare demokratisering och utveckling av sociala stödnätverk (2009, s. 213-214).

Vito Tanzi (1998) skrev i sin artikel "Corruption Around the World: Causes, Consequences, Scope, and Cures" om hur korruptionen påverkat det internationella samhället efter kalla kriget. Tanzi (1998, s. 560) skriver, att under kalla kriget låg fokus

mer på vilket av de två krigande blocken länderna befann sig på och hur korruptionen hamnade i skymundan då detta var ett fenomen som existerat länge. Globaliseringen har lett till en massförflyttning av människor och företag, där korruptionen lett till att aktörer konkurrerats ut genom mutor eller annan form av korrupta handlingar (Tanzi, 1998, s. 561). Att korruption har blivit så uppmärksammat har även att göra med organisationer som Transparency International och IMF:s ständiga rapportering om länders korruptionsgrad och deras antikorrupsionsstrategier. På grund av större ekonomiska samarbeten världen över har korruptionen setts som ett stort hot då den eliminerar tilliten mellan länderna. Framför allt har USA:s förflyttning av företag i världen satt ljus på korrupta handlingar och nätverk (Tanzi, 1998, s. 561).

Genom att titta på tidigare forskning kring korruption framgår det tydligt att fenomenet kan ses utifrån olika perspektiv och att fenomenet är kontextbelagt och möjliggörs genom medborgarnas tolerans av ett korrupt styre. Då korruption blivit ett internationellt fenomen kan ett land som drabbats ses som ett hot då globaliseringen och interdependensen gjort länderna mer beroende av varandra och en risk för en spill-over effekt blir större. Landet kan bli utfruset ur det internationella samfundet på grund av bristen på tillit till landet, men även rädslan för spill-over effekten. Resultatet av ett lands korruption påverkar även grannländer då dessa kan utsättas migrationsströmmar, organiserad brottslighet och negativ ekonomiskt påverkan. Även bristen på tillit till de demokratiska institutionerna i ett land kan bilda oro och påverka medborgare i grannländer.

3 Teori

Det finns svårigheter med att applicera demokratiseringsteorier för att se korruptionens påverkan på utvecklingen i landet och därför har Mark Warrens (2004) teoretiska ramverk om den *demokratiska tanken om korruption* använts. Valet av fall har påverkat valet av teori då vanliga demokratiseringsteorier blir svåra att applicera på fallet. Demokratiteorier är bra riktlinjer att gå efter för att titta på var och hur demokratin bör existera i en stat, dock är det svårt att använda dessa i den här fallstudien, då korruption i de flesta demokrati teorier endast nämns, men analyseras inte ingående. Mark Warren (2004) för fram ett teoretiskt ramverk i sin artikel *What does corruption mean in democracy?* där han går igenom korruptionens olika effekter på olika nivåer i samhället och hur dessa i sin tur påverkar demokratin. Därför kommer Bosnien-Hercegovina som land att analyseras utifrån Warrens (2004) ramverk för att bilda slutsatser om demokratin kan utvecklas i ett land där korruptionen har så starkt fäste.

Teorin grundar sig i hur korruption påverkar samhället på olika nivåer och vad det i sin tur har för effekt på demokratin. Användandet av en demokratiseringsteori täcker inte förhållandet mellan korruption och demokrati lika djupgående som teorin som Warren (2004) lägger fram. Termerna *inkludering* och *exkludering* är relevanta för teorin och dessa kommer beskrivas mer djupgående i det teoretiska ramverket.

3.1 Begreppsdiskussion

3.1.1 Demokrati

Det är viktigt att definiera vad som menas med demokrati i denna uppsats då det finns många olika tankar och åsikter om vad som bör räknas som demokratiskt. Då uppsatsförfattaren ska göra en fallstudieanalys av korruptionens påverkan på

demokratin i Bosnien-Hercegovina är det viktigt att först definiera demokratin för att veta dess grundvärderingar och hur möjligheterna för korruption ser ut.

Ordet demokrati kommer ifrån ordet "demokratia" där "demos" betyder "folk" och "kratos" betyder "välde" eller "styre". Demokrati är en styrelseform där "folket" styr till skillnad från monarker eller aristokrater. En demokrati förutsätter även att det finns en form av politisk jämlikhet mellan människor (Held, 1987, s. 17). Det finns olika sorters demokrati, direktdemokrati/deltagardemokrati eller liberal/representativ demokrati. Direktdemokrati/deltagardemokrati finns i ett system där medborgarna är direkt inblandade i offentliga frågor. Liberal/representativ demokrati är baserad på valda representanter som representerar medborgarnas intressen eller åsikter i en stat. Försöken att definiera demokrati stöter på problem då det är svårt att definiera vilka personer som räknas till "folket" (Held, 1987, s. 22). Det finns även olika åsikter om hur långt "styret" ska sträcka sig, på vilka områden demokrati bör tillämpas och om *styret* omfattar det politiska krävs en definition av vad det "politiska" är (Held, 1987, s. 18).

Demokrati innebär enligt Held (1987): att alla medborgare i en demokratisk stat ska vara med och delta i beslut gällande lagstiftningen, beslut om den allmänna politiken, tillämpningen av lagar och den statliga förvaltningen. De som styr inom en stat är ansvariga inför de som blir styrda, och de är skyldiga att motivera sina åtgärder och beslut inför de styrda. De styrda kan både välja de styrande men även avsätta dessa, de styrande är dessutom skyldiga att agera i de styrdas intresse (Held, 1987, s. 19). Det grundläggande för demokratin är att alla medlemmar i ett demokratiskt samhälle ska behandlas som om de är lika välkvalificerade att delta i den demokratiska processen. Alla människor ska vara lika mycket politiskt värda i en demokrati (Dahl, 1998, s. 37). Det vill säga att tanken att om att en människa är lika med en röst ska gälla.

Eftersom definitionen av demokrati är bred kommer uppsatsförfattaren främst använda sig av den demokratiska tanken om att det finns en form av politisk jämlikhet mellan människor (Held, 1987, s. 17), men även tanken om att inkludering i det politiska livet så väl som i beslutsfattandeprocesser är nödvändigt för en demokrati (Warren, 2004, s. 338). Kriterierna som Held (1987) använder sig av för att definiera en demokrati kommer inte analyseras ingående utan eventuellt nämnas i förbifarten. Det är dock av tyngd att nämna dessa för definitionen av demokrati då de är grundläggande för förklaringen av demokratin.

Följande beskrivning av demokrati är gjord av Dahl (2000) som delar upp demokratin i två dimensioner. Anledningen till att detta stycke finns med i uppsatsen är p.g.a. den relevansen Dahls tankar har i en senare del av analysen. Denna uppdelning Dahl gör är specifik för förståelsen av varför medborgare föredrar att bo i demokratisk stat.

Demokratin påverkas starkt av medborgarnas tillit till institutionerna. Demokratin ses som något önskvärt av många medborgare som föredrar att leva i ett demokratiskt land istället för ett auktoritärt. Robert Dahl (2000) skriver i artikeln "A Democratic Paradox", hur demokrati ses som ett ideal, ett mål, en standard, en slags riktlinje för att klassificera och döma politiska system efter, men även för att skapa strategier för demokratisering (Dahl, 2000, s. 37). Dahl urskiljer två dimensioner av demokrati, där den första dimensionen karaktäriseras av de rättigheter och möjligheter medborgare erhåller i en demokratisk stat. Rättigheterna och möjligheterna bildar sedan riktlinjer för hur de demokratiska institutionerna ska utformas så att de kan möjliggöra för medborgarna utnyttjandet av dessa rättigheter. Rättigheterna kan vara yttrandefrihet, rösträtt, rättigheter att föra politiska diskussioner, möjligheten till att söka medborgarskap o.s.v. För att de demokratiska institutionerna ska existera och hjälpa och skydda medborgare måste även de demokratiska rättigheterna existera (Dahl, 2000, s. 38).

Den andra dimensionen är den de flesta medborgare ser som det självklara med demokrati: rösträtten och det faktiska deltagandet i demokratin. Trots att många medborgare endast ser denna dimension som det som exemplifierar demokrati är det få medborgare som utövar denna rätt i länder där de anser att deras röst ändå inte tas i åtanke. Dahl (2000, s. 38) ser detta som en paradox då medborgare anser sig vilja leva i ett demokratiskt styrt land men engagerar sig inte i det politiska livet. Dahl (2000), menar att medborgare ser fördelarna med den första dimensionen av demokratin. Om en regering inte kan förse medborgarna med den första dimensionen av demokrati tappar medborgarna tron på demokratin (Dahl, 2000, s. 39.40) .

3.1.2 Korruption

Transparency Internationals syn på korruption som kommer användas i uppsatsen. Transparency International (2011) har definierat korruption som ett missbruk av den

anförtrödda makt man har för att utvinna personliga fördelar. Transparency International ser att utfallet av korruption kan påverka den politiska, ekonomiska och sociala faktorn. Gällande det politiska är korruption ett stort hinder för demokrati och landets rättssystem. I ett demokratiskt system förlorar institutionerna och de högt uppsatta personerna sin legitimitet då de använt sin makt för egen vinst. Transparency International menar att korruption är ytterst farligt för nyblivna demokratier på grund av att stabilt politiskt ledarskap inte kan utvecklas i en korrupt miljö (Transparency International 2011). Denna definition är relevant i fallet Bosnien-Hercegovina på grund av att landets demokrati påverkats starkt av den korrupta politiken landet utsatts för. Korruption anses vara en form av exkludering av den medborgerliga rätten att inkluderas i beslut som eventuellt kommer ha någon effekt på medborgarnas liv (Warren, 2004, s. 333).

3.2 Korruption som ett hot mot demokratin

Mark Warren (2004) lägger fram ett teoretiskt ramverk i sin artikel "What Does Corruption Mean in Democracy?" som förklarar korruptionens påverkan på demokratin och de demokratiska tankarna om korruption. Warren (2004) menar att korruption inom ett land tyder på brister inom demokratin. De flesta som studerar korruption håller med om att korruption är ett symptom såväl som en orsak till dysfunktionell demokrati. Korruptionen bryter länken mellan den beslutsfattandeprocessen och folkets möjlighet att påverka kollektiva beslut genom yttrande och röstning, denna länk ses som grundläggande för demokratin. Länken bryts genom att effektiviteten av de medborgerliga aktiviteterna inom det politiska livet reduceras och därigenom reduceras även de demokratiska förutsättningarna (2004, s. 328). Korruption skapar ineffektivitet i överlämnandet av offentliga tjänster, t.ex. genom att politiker eller andra tjänstemän skiftar de offentliga aktiviteterna till de sektorer där de korrupta har mer att vinna (Warren, 2004, s. 328). Det fanns korruption i de gamla demokratiska samhällena som antika Grekland och Rom, men denna korruption var inte lika uppmärksammas och sågs istället som en bristande del i en persons moral (Warren, 2004, s. 329).

3.2.1 Den moderna tanken om korruption

Warren (2004) lägger fram ett ramverk som han kallar för, *den moderna tanken om korruption*. Inom detta ramverk beskriver han korruption som ett beteende som skiljer sig från normen inom en given kontext, t.ex. politik. Det är när det avvikande beteendet förenas med en viss motivation, nämligen den om privat vinning genom offentliga kostnader som korruption bildas (Warren, 2004, s. 330). Inom ramverket beskriver han den moderna tanken om korruption utifrån fyra delar: att den moderna tanken om korruption är normativt statisk, att den fokuserar på beteende istället för integritet, att den inte klarar av att upprätthålla den demokratiska tanken om gemenskap och att den moderna tanken är stats-centrerad. Warren (2004) börjar med att beskriva tanken om korruption som normativ. Den ger lite insyn i den korrupta delen av de normskapande processer som är grundläggande för demokratin. Vissa ser problemen i demokratin då den tillåter de offentliga åsikterna att påverka normerna för vad som ska definieras som korruption, det vill säga att de normer som finns för korruption skiftar efter folkets åsikter och rätten till åsikter inom demokratin (2004, s. 330).

När det kommer till Warrens (2004) beskrivning om hur den moderna tanken fokuserar på beteende istället för integritet, påpekar han att det finns begränsningar för vad ett regelverk kan täcka. Ibland är politiker tvungna att agera kreativt då deras arbete kräver en viss grad av flexibilitet, om problem uppstår och de måste lösa dessa måste de ibland använda sig av kreativa metoder. Dock finns det regler för hur de får handla i sådana situationer. Dessa regelbaserade tillvägagångssätt tenderar att leda till styvhet och politikerna måste alltid vara medvetna om sin politiska integritet, d.v.s. att de representerar ett ämbete. Inom ramverket är ett exempel på denna integritet politikers beteende och hur detta beteende representerar normerna inom dennes arbete. T.ex. visar en politiker på integritet när hans beslut och handlingar reflekteras i de argument han använder för att rättfärdiga för besluten och hur dessa beslut behåller integriteten och trovärdigheten för dennes administration. D.v.s. den moderna tanken fokuserar mycket på politikernas beteende och hur dennes beteende påverkar politikerns och dennes administrations integritet (2004, s. 331).

Den moderna tanken om korruption är individualistisk, dels på grund av att den är sammanflätad med förståelsen om individuell korruption och att den fokuserar på individuellt beteende. Fokus på det individuella beteendet minskar uppmärksamheten från institution-definierande normer med korrupta konsekvenser. Fokus flyttas från de

korrupta normerna inom institutionerna till det individuella beteendet hos representanterna (2004, s. 331).

Antagandet om att den moderna tanken om korruption inte klarar av att upprätthålla de demokratiska värderingarna om gemenskap, grundar sig i uppfattningen om att dagens demokratier kräver att medborgarna organiserar sig i gemenskap för att nå gemensamma mål. Korruption bidrar till misstro mellan medborgarna och att dessa har svårt att förenas då de känner av bristen på ömsesidighet, delad misstro och girighet. Detta leder till att korruption misslyckas att täcka de demokratiska behoven av gemenskap mellan medborgarna (Warren, 2004, s. 332).

Den sista beskrivningen Warren (2004) lägger fram om den moderna tanken om korruption är att den är stats-centrerad. Detta sker genom att de privata intressena smittar de offentliga målen inom en demokrati när de påverkar regeringen utan tillstånd genom den demokratiska processen. Det vill säga när de privata intressena tränger in i regeringen genom tankar om egenvinning och då dessa tankar och åsikter inte tagits genom demokratiska beslutsprocesser. Detta sker även på andra organ inom staten utöver regeringen, exempelvis sjukhus och apotek m.fl. då alla sådana organ kan bli korrupta eftersom personer kan ha kontroll över resurser som kan missgynna befolkning men gynna de korrupta (Warren, 2004, s. 331–332).

3.2.2 Korruptionen av demokratin

Politisk korruption är felaktigt då den använder sig av den kollektiva makten för egenvinning på bekostnad av det kollektiva. Warren (2004) har därför valt att förklara hur korruption uppkommer som en del av sitt ramverk. Han delar upp dem i fyra delar av en process som följer varandra och slutligen resultera i korruption: en individ eller grupp förlitas med den kollektiva makten för att handla och ta beslut åt kollektivet, gemensamma normer existerar för att reglera sättet individerna eller gruppen använder makten de har över de kollektiva besluten och åtagandena, denna individ eller grupp bryter mot dessa normer, brytandet av dessa normer ger fördelar till individen eller gruppen men skadar kollektivet (2004, s. 332). Warren (2004) beskriver delarna av processen lite mer ingående och den första delen som går ut på att en individ eller grupp förlitas med makten att handla och ta beslut å kollektivets vägar. De är inte bara politiker som förlitar sig på denna makt, även organisationer och andra aktörer kan

påverka folks vardag. D.v.s. dessa aktörer har makten att påverka beslut som sedan påverkar folks liv (2004, s. 332).

Den andra delen i processen beskriver de normer och regler som finns för dessa aktörer och deras bruk av den kollektiva makten. Demokratien kräver att medborgarna är med och tar beslut och skapar normer som sedan ska reglera beteendet för aktörer och såväl medborgare i ett land, t.ex. genom lagar om vad som får och inte får göras (Warren, 2004, s. 333).

Den tredje delen av processen utgörs när individen eller gruppen som förlitats med makten, väljer att bryta mot de normer som reglerar maktutövandet. Genom att bryta dessa normer och regler engagerar sig personen eller gruppen i korruption som bryter den gällande inkluderingen av medborgare i kollektiva beslut och handlingar. De korrupta personerna utövar sin makt över resurser för egen vinning och skadar därigenom kollektivet. All form av korruption inom demokratier handlar om exkludering, det vill säga exkludering i den formen att kollektivet exkluderas ur beslutsfattarprocessen på grund av korruption. De korrupta tar ut handlingar ur det offentliga rummet för att på så sätt exkludera de som har rätt att vara inkluderade, dvs. medborgarna i en stat (Warren, 2004, s. 333).

Den sista delen i processen handlar om att kränkningar av normerna i delprocess två, ger individen eller gruppen egenvinster och fördelar som i sin tur skadar kollektivet. För att ett beslut, en handling, eller ett byte ska räknas som korrupt måste de ge fördelar åt dem som ägnar sig åt den korrupta aktiviteten. Ett byte av korrupta tjänster som båda parter tjänar på behöver alltså inte betyda att båda vinner lika mycket på det. Det är som att det finns en korruption inom korruptionen, då ingen av parterna har tillit till varandra (Warren, 2004, s. 333).

Resultatet av denna process blir att vinsterna med korruptionen blir lätta att identifiera men skadorna är svårare då dessa antingen är små, stegvisa och slumpmässigt distribuerade. Effekterna kan bli att miljön sakta bryts ner, regeringar är mindre effektiva, politiker mindre kompetenta, byggnader mindre säkra producerade varor lite dyrare och möjligheter mindre rättvisa. Slutligen menar Warren (2004) att korruptionen är en överträdelse av den norm om inkludering som är grundläggande för demokratien. Tillsammans utgör de delprocesser som nämnts ovan nödvändiga villkor för korruptionen av demokratien. Andra former av exkludering kan ses som odemokratiska men de behöver inte vara korrupta, till skillnad från att korruption alltid innebär någon form av exkludering (2004, s.334).

3.2.3 Områden inom statsstrukturer där korruption uppstår

Mark Warren (2004) applicerar sitt ramverk på olika domäner i samhället för att försöka skapa en bild av hur korruptionen påverkar dessa områden: korruption inom staten (inom den verkställande makten, rättsliga makten och lagstiftande makten), korruption i den offentliga sfären, korruptionen av civilsamhället och korruptionen av marknaden. Då denna forskning främst kommer fokusera på korruptionen på politisk nivå är marknadskorruptionen inte relevant för forskningen och därför beskrivs den inte mer ingående (Warren, 2004, s. 334). Warren (2004, s. 335) menar att korruptionen inom staten och avdelningen för den verkställande makten påverkas starkt av medborgarnas tillit till den. Utifrån det demokratiska perspektivet är den verkställande makten inom en stat inte den enda domänen för kollektiv samverkan, det är oftast den ultimata platsen på grund av statens legitima maktmonopol. Tilliten till denna makt grundas i tron om att denna ska agera i respons till de kollektiva problemen. Det bildas en tilltro om att agenter inom den verkställande makten ska agera efter reglerna och målen som har genomgått en legitim beslutsfattande process. Tillit till dessa agenter och verkställande organ blir ett sätt att inkludera, då tillit är en inneslutningsprocess som är grundläggande för demokratin. Korruptionen innebär en kränkning av kollektivets tillit. Demokratin tar direkt skada när människor skapar bristande tillit till de gemensamma agenterna de förlitade sig på. Korruption leder inte bara till ineffektiva och odugliga regeringar utan producerar också en atmosfär som är godtycklig (2004, s.335).

Warren (2004) förklarar även korruptionen inom staten gällande den rättsliga makten. Den demokratiska normen om inkludering är beroende av det rättsliga systemet som står till ansvar inför de civila rättigheterna: jämställdhet, lika skydd, tillgång till rådslut, rättvisa åklagare och antagandet om att polisen har rättslig kontroll och översikt. Om processen man genomgår för att nå dessa rättigheter är korrupt och denna process avbildas genom korrupt argumentation. Processen(argumentationen) blir korrupt när motivationen för egenvinning utöver vinsterna av att vinna argumentet, tar över. Skadan på demokratin blir att rättsreglerna blir mer oklara vilket i sin tur förbrukar de legala rättigheterna, skydden och säkerheterna (Warren, 2004, s. 336).

Den sista statliga domänen som kan drabbas av korruption är den lagstiftande makten. Inom det demokratiska systemet är det den lagstiftande makten som har ansvaret att stifta lagar, framför allt om problem uppstår. Medborgare deltar inom denna domän genom röstning av representanter i val, men även genom kommunikation och överläggningar som är

tillgängliga genom politiska förbund, demonstrationer, debatter och andra sätt att yttra sig på. Korruptionens intresseobjekt blir de representativa förbindelserna. Den mest erkända varianten av korruption är köpandet och säljandet av röster. Köpandet och säljandet av röster är korrupt då länken mellan yttrandet av åsikter från medborgarnas sida och genomdrivandet av åsikterna bryts. Inom demokratin kan policyskapande endast vara en offentlig process om medborgarna har tilltro till att den överläggande processen är inkluderande i sin art. Korruption inom lagstiftningsmakten bör därför förstås som en kortslutning inom den demokratiska processen. Skadan den gör på demokratin är direkt och omfattande, korruption av detta slag förstör förhållandet mellan överväganden och beslutfattande och underminerar elementen för demokratiska tillvägagångssätt vid krishantering (Warren, 2004, s. 337–338).

En annan domän Warren (2004) ser kan drabbas av korruption är den offentliga sfären. En liberal-demokratisk konstitution består inte enbart av en statsmakt utan även den offentliga sfären, genom vilka rättigheter och skydd så som yttrandefrihet och rätten att bilda föreningar manifesteras inom massmedia och forum. En representation av medborgarna inom staten förutsätter att folket till viss del är oberoende av staten och att de har viss autonomi från den (Warren, 2004, s. 338). I en demokrati bör den offentliga åsikten ha sin egen integritet och möjlighet till påverkan av staten och inte endast som supplement för att legitimera staten. På grund av detta är inkludering nödvändig inom den offentliga sfären för att denna möjliggör för inkludering i alla de andra demokratiska forumen. Politiken inom denna sfär är till viss del konstruerad av oenighet om vad som räknas som rätt eller sant. Talen som hålls av aktörerna inom denna domän bör nödvändigtvis inte vara korrupta bara för att de är felaktiga eller osanna, de är korrupta om de grundar sig i dubbelmoral, då de har som intention att avleda, föreställa, distrahera eller på andra sätt dölja kraven eller anspråken av den som talar för att försäkra dennes egen vinning (Warren, 2004, s. 338).

Den sista domänen som tas upp i är Warrens (2004, s. 339) ramverk är synen på det korrupta civilsamhället. Denna domän präglas av förbund som skapas för att få igenom gemensamma värden och gemensamma mål. Det finns en mängd anledningar till att skapa och gå med i förbund och alla är de beroende av tillit och ömsesidighet. Tillit multiplicerar de individuella ansträngningarna och står till ansvar för mycket av den gemensamma makten förbunden har, ömsesidighet möjliggör samarbete för gemensamma fördelar. Den demokratiska funktionen inom dessa förbund ger individerna vissa kvalitativa möjligheter, t.ex. då de ger individerna en röst och

presentation. Det första tecknet på exkludering är den särskiljande distributionen av medlemskap i förbunden och denna kan korsa vägar med korruptionen. Dock finns det flertalet andra anledningar till exkludering ur förbunden, så som skillnader i utbildning och effekterna av klass och ras (Warren, 2004, s. 339). Warren (2004) väljer att dela upp förbunden i generaliserande och specificerande grupperingar. De generaliserande förbunden ser inga problem med att samarbeta med främlingar och medlemskapet korsas över familjeband, etnicitet, ras och klass. De specificerade förbunden har svårigheter att skapa förbund med främlingar och misstron och ser skillnader som ras, klass, etnicitet och utbildning som anledningar till misstro. De generaliserande förbunden kommer enligt Warren (2004) att ha bättre förutsättningar för att samarbeta och dessa förbund kommer hålla över grupper och generationer. Generaliserande tillit och ömsesidighet är bra för demokratin för de förstärker inkluderingen i det civila samhället. Korruptionen som kan uppstå i dessa grupper är gynnandet av sin egen grupp på bekostnad av allmänheten (Warren, 2004, s. 339-340).

3.2.4 Sammanfattning av teori

Sammanfattningsvis går teorin ut på att exkluderingen av medborgare i demokratiska processer är det stora hotet mot demokrati, då inkludering är ett nödvändigt villkor för demokrati. Genom att exkludera medborgare i beslut och genom minskad insyn i de processer en stat genomgår ökar även möjligheter för korruption att utvecklas. Detta på grund av att medborgare inte har någon aning om de lagbrott som äger rum på de olika nivåerna i samhället. Detta i sin tur leder till att medborgare inte kan utöva en av de rättigheter de har i demokratiska länder, att avsätta politiker då de inte har medborgarnas bästa i intresse utan sitt eget. Detta kan kopplas till frågeställningen då en undersökning av korruptionen i Bosnien-Hercegovina kan avslöja med hjälp av Warrens (2004) teori hur demokratin påverkats av korruptionen. Ramverket beskriver olika domäner i samhället för att granska var inom de här domänerna korruption existerar och hur den utspelar sig. Som tidigare nämnts är dessa domäner, statsliga sfären där den lagstiftande, verkställande och rättsliga makten finns, offentliga sfären, civila samhället och marknadsdomänen. Bosnien-Hercegovina kommer att granskas utifrån dessa domäner för att utifrån ramverket fastställa huruvida demokratin påverkats av korruptionen på det sätt ramverket beskriver. Exkludering av medborgarna genom dålig

insyn i politiken, genom att ta demokratiska beslut utan involvering av medborgarna eller exkludering av folkgrupp, kan inom de olika statsdomänerna vara det sättet korruption överlever bäst på inom en stat. Då medborgarna genom exkludering implicit inte tar del av sina demokratiska rättigheter, genom att de inte är aktiva i det politiska livet på grund av dålig inkludering har korruptionen en möjlighet att växa då det finns lite kontroll och dålig insyn över den.

4 Analys

4.1 Bosnien-Hercegovina och Daytonavtalet

Figur 1. (Hämtat 2012.07.26 från <http://www.landguiden.se.proxy.mah.se/Lander/Europa/BosnienHercegovina/Geografi>)

Bosnien-Hercegovina är ett land med ca fyra miljoner invånare som ligger i södra Europa och som idag gränsar till Kroatien, Serbien och Montenegro. Tillsammans med sina grannländer tillhörde landet förbundsrepubliken Jugoslavien fram till krigsutbrottet på 90-talet. Jugoslavien styrdes av den kommunistiske ledaren Josip Broz Tito fram till hans död 1980. Efter diktatorns död, började konstruktionen av förbundsrepubliken att falla sönder. De nationella motsättningarna blåstes upp av de politiska ledarna Slobodan Milosevic ifrån Serbien och Franjo Tudjman ifrån Kroatien. Efter att de forna delrepublikerna Kroatien och Slovenien lämnat Jugoslavien 1991 ökade även viljan om självständighet från människorna i Bosnien-Hercegovina. Den 6 april 1992 erkändes Bosnien-Hercegovina som självständigt stat av USA och EC, dock hade ett krig redan brutit ut i landet. Striderna hölls mellan bosnienserber, och styrkor bestående av bosniska muslimer och kroater. Efter flera år av intensiva strider kom 1995 fredslösningen i Daytonavtalet (Utrikespolitiska Institutet, 2012).

Daytonavtalet fick slut på kriget i Bosnien-Hercegovina som skrevs under den 14 december 1995 i Paris. Avtalet gjordes upp mellan de tre krigande parterna: Bosnien-Hercegovina, Kroatien och Jugoslavien (nuvarande Serbien och Montenegro). Landet delades upp i en serbisk republik och en bosnisk federation. Majoriteten av dagens bosniska muslimer och kroater lever i federationen och den serbiska befolkningen lever i den serbiska republiken, men ingen av entiteterna är helt homogen (Utrikespolitiska Institutet, 2012). Avtalets viktigaste mål var att sätta stop för den tragiska konflikten som drabbat regionen och bidra till främjandet av fred och stabilitet. Nyckeln till fred var att möjliggöra för utvecklingen av ett multietniskt samhälle och reduceringen av den nationalism som fanns under krigstiden (Pugh, 2002, s. 33). Daytonavtalet blev en lösning till konflikterna i en stat som redan var multietnisk.

Anledningen till att Daytonavtalet bildades och orsaken till avtalets utformning, har att göra med krigets utfall och det internationella samfundets ovillighet att använda militärt våld för att lösa en konflikt. Daytonavtalet sökte även bilda en stat med lika skydd och lika politisk representation för alla folkslag. Daytonavtalet vill främja icke-nationalistiska partier som skapats efter kriget för att skapa mer samarbetsvilja mellan befolkningen och på detta sätt ge landet en chans att utvecklas (Bieber, 2002, s. 206). Kriget som ägde rum mellan de etniska grupperna, skapade ett hat och en ovilja att samarbeta. Det krävdes en resolution som skulle bidra med fred, en ”etnisk fred”, det vill säga Daytonavtalet behövdes för att det multietniska samhället skulle fortsätta att existera.

Daytonavtalet initierade även för skapandet av OHR, (Office of the High Representative), som ska se över implementeringen av avtalet. OHRs arbete ses över av Peace Implementation Council, som består av 55 länder och internationella organisationer som fick i uppdrag att se över Bosnien-Hercegovina omstrukturering (McMahon & Western, 2009, s. 75). Detta kan ses som ett bevis på landets instabilitet: att det behövs en tredje part som tar de svåra besluten då de etniska grupperna inte kan komma överens. Så länge OHR fortsätter att agera och övervaka Bosnien-Hercegovina kan det således konstateras att landet inte är kapabelt att utvecklas på egen hand. OHR existerar som ett hjälpmedel för att Daytonavtalets principer och regler ska implementeras och organet är ännu avgörande för landets allmänna utveckling. Länder som inte lider av samma problem som Bosnien-Hercegovina, är inte i behov av ett organ som OHR, därför dras slutsatsen att Bosnien-Hercegovina ännu inte kommit så långt i utvecklingen att de kan klara sig på egen hand. Detta kan härledas till det Warren (2004, s. 341) menar, för att kunna hjälpa ett land ur en korrupt spiral måste landet förstärkas där det är som svagast, genom information, argument, organisering och röstning. Mer demokrati kan istället bli en lösning. Det är detta OHR försöker åstadkomma, att hjälpa landet ur denna onda spiral genom att få till stånd en demokratisk utredning med spridandet av demokratiska värderingar.

Ganska snart efter krigsslutet fick landet stor uppmärksamhet internationellt och de internationella bistånden strömmade in med intressen från alla möjliga organisationer och bidragsgivare. Det fanns FN trupper på plats som skulle hjälpa till att stabilisera och avväpna landet samtidigt som de skulle underlätta för implementeringen av Daytonavtalet (McMahon & Western, 2009, s. 70). Det var inte meningen att landet bara skulle återuppbyggas, det skulle även återskapas och transformeras till en stabil och blomstrande demokrati (Singer, 2000, s. 31). Trots den framgång Daytonavtalet nådde genom skapandet av fred och bildandet av en multietnisk stat, finns det uppenbara nackdelar med avtalet. McMahon och Western (2004, s. 70) menar att trots Daytonavtalets framgång att stoppa våldet, lade Daytonavtalet även grunden för instabilitet genom att skapa ett decentraliserat politiskt system som underminerar statsauktoriteten. Detta ses i sin tur leda till möjligheter för korruptionen att bildas då en komplicerad stadsstruktur som den i Bosnien-Hercegovina, leder till att övervakandet av handlingar och beslut inte utförs korrekt. Detta påpekar även Warren (2004, s. 333) i sin exkluderingsstanke. Medborgarna kan inte vara med och övervaka handlingarna och

besluten på grund av att de exkluderats ur det politiska livet genom bristande insyn, vilket möjliggör för korruption. McMahon och Western (2009) anser att det största hotet mot landet är oförmågan bland de ledande politikerna att komma överens om grundläggande politiska strukturer för landet (2009, s. 70). Daytonavtalet har många fördelar, då det har stoppat våldet och skapat möjligheter för människors levnad i en normal stat. Bosnien-Hercegovina har haft ett antal kommunala och nationella val och de tre arméerna har idag gått samman till en gemensam multietnisk armé. Daytonavtalet har bidragit med en hög grad av intern säkerhet, möjliggjort för flyktingar att flytta tillbaka, och skapat förutsättningar för blygsamma levnadsförhållanden (McMahon & Western, 2009, s. 72).

Som nämnts tidigare var Daytonavtalets prioriteringar att främja stabilitet och fred, med detta i fokus försvann övervakningen av de ledande personerna i Bosnien-Hercegovina som idag anses vara korrupta. I Daytonavtalet står det skrivet att representanter från de tre etniska grupperna ska existera på alla nivåer i den politiska sfären (Office of the High Representative, 1995). Det kan uppstå problem då det existerar medborgare inom staten som inte identifierar sig som någon av etniciteterna. Dessa personer kan inte kandidera till president. Inte heller har en bosnisk muslim registrerad i serbiska republiken rätt att kandidera för den serbiska presidentposten (Jeliscic, 2011, s. 132) och vice versa. Medborgare i Bosnien-Hercegovina har alltså endast legitimitet att kandidera till högt uppsatta politiska positioner om de är av rätt etnicitet. Andra grupper av människor, så som t.ex. romer eller judar, har inte rätt att kandidera till presidentposten då de inte klassificeras som någon av de tre etniciteterna. Detta kopplas till tanken om exkludering (Warren, 2004, s. 333), då människor inte kan leva i ett demokratiskt tillstånd om de inte har tillgång till sina demokratiska rättigheter på grund av att de inte är av rätt etnicitet. D.v.s. de grundläggande rättigheterna inom demokratin som säger att alla människor är lika mycket värda inom en demokrati, blir kränkta (Held, 1987, s. 17).

Föregående avsnitt visar hur landets demokrati drabbats av stora tillbakagångar. Det är dock av vikt att förstå en liten del av Bosnien-Hercegovinas historia för att greppa anledningen till varför korruptionen påverkat landet i så stor omfattning. En utkomst av kriget var den stora flyktingstömmen av människor till världens alla länder. Många av de välutbildade personerna flydde utomlands eller blev mördade som ett utfall av kriget. Positionerna dessa erhållit togs över av korrupta och utbildade människor som än idag

underminerar de demokratiska värderingarna genom att ägna sig åt korruption och försvåra för antagandet av antikorrupsionsstrategier. Faktumet att många lärare, domare, politiker och advokater, mördades och flydde utomlands och aldrig återvände, har lett till att ledande positioner i landet stått till förfogande för korrupta och giriga personer. Följande delar av analysen är uppdelad efter Warrens(2004) olika domäner, och de kommer därför analyseras var för sig och till sist kommer en kortare sammanfattning om hur korruptionen påverkat dem.

4.2 De största problemen inom Bosnien-Hercegovina och korruptionens existentiella möjligheter

Följande del belyser de största problemen i landet och hur dessa problem lett till att korruptionen fått en möjlighet att existera och att många människor mist tron på sin regering och sitt styre. De tre största problemen Bosnien-Hercegovina står inför är enligt Singer (2000), är att de nationalistiska politiska partierna har starkt inflytande, att korruptionen är hög och att det finns dålig insyn i såväl politiken som ekonomin. Korruptionen skrämmar investerare från att intressera sig för landet (Singer, 2000, s. 31–34).

Korruptionen har blivit en så accepterad del i samhället och leder till att de flesta personer i landet utfört någon form av korrupt handling själva, som i sin tur leder till att systemet undermineras och fostrar kriminalitet genom dålig insyn. Medborgare i en stat där korruption är accepterat tenderar att själva favorisera korruptionen om de skulle hamna i knipa, men fördömer den då det inte gynnar dem, t.ex. då politiker eller tjänstemän utövar den. Detta kan tolkas utifrån det Warren (2004, s. 330) förklarar med att tanken om korruptionen är normativt statisk, d.v.s. att demokratin tillåter de offentliga åsikterna påverka normerna för vad som ska definieras som korruption och att dessa normer förändras efter folks åsikter om korruption. Denna typ av acceptans av korruptionen kan även utifrån teorin ses som ett symptom på att demokratin är i fara. Det är de styrandes skyldighet att se till att de demokratiska värderingarna behålls och genom en utbredd acceptans av korruption är detta omöjligt.

De nationalistiska partierna har erhållit starkt inflytande genom användning av nationalistisk retorik, för att skapa en samhörighet med medborgare av ”rätt” etnicitet

(Regeringskansliet - Utrikesdepartementet , 2011, s. 8). Då det finns etniska motsättningar mellan befolkningen, är det lättare för en partiledare att få stöd från ”den egna” befolkningen. Detta etniska stöd ger medborgarna i Bosnien-Hercegovina till sina politiker. Ären från ett 3år långt kriget är fortfarande synliga och några av de styrande i landet idag, var även de som aktivt deltog i initierandet av kriget för tjugo år sedan. Detta kopplas till Warrens (2004, s. 331) syn på hur korruption kan döljas genom retorik. Ett rättfärdigande för en viss handling kan utföras på ett korrekt sätt beroende på hur man talar om det. Då politiker i Bosnien-Hercegovina använder sig av nationalistisk retorik får de med sig befolkningen för att skapa ytterligare klyftor mellan de olika etniska grupperna och på så sätt dölja sina egentliga motiv t.ex. ekonomisk vinning eller höga positioner inom den politiska sfären.

Jelusic (2011) redogör för att Bosnien-Hercegovina fortsätter att stöta på stora hinder i kampen mot korruption, ingen utveckling i implementeringen av den antikorrupsionsstrategi som antogs 2004 var synlig 2010. Dessutom har den dåliga dokumentationen av korruptionen och bristen på politisk vilja att tackla korruptionsproblemen lett till att Bosnien-Hercegovinas korruptionsgrad förblir oförändrad. De bosniska myndigheterna gjorde inget av vikt för att bekämpa korruptionen år 2010, vilket i sin tur reducerat byråkratin och möjliggjort för korruptionen att frodas på alla nivåer inom regeringen (Jelusic, 2011, s. 140-141). En tolkning utifrån teorin (Warren, 2004, s. 332-333)är, att korrupta handlingar bör leda till någon form av vinst för dem som utför dem. Politikern eller personen som ägnar sig åt korruption vinner något på det, som sedan skadar kollektivet. Det bristande initiativtagande till antikorrupsionsstrategierna kan egentligen handla om personers ovilja att upphöra med korrupta handlingar då dessa är gynnsamma. En antikorrupsionsstrategi försvårar utnyttjandet av systemet.

Då det inte finns tillräckligt med statistik kring korruptionen i Bosnien-Hercegovina är det svårt att veta var landet är som mest korrupt. Den dåliga framställningen av statistik kan ha att göra med dåliga viljan att samarbeta över etniska linjer eller då de korrupta fördrar de kortsiktiga vinsterna av sina handlingar. Detta på grund av att sådan statistik kan leda till avslöjandet av många personers korrupta handlingar. De som kan göra något åt korruptionen är inte villiga att göra det tyder på att en ond cirkel har bildats i landet. De som kan avsätta korrumpade personer gör inte detta på grund av att de själva är korrumpade, och det i sin tur leder till att korruptionen blir en mer

accepterad del av samhället. OHR har utsett en högre representant som har den avgörande auktoriteten i landet, det vill säga att den högre representanten kan anstifta lagar, ta bort gamla lagar, modifiera dem eller ändra beslut och att dessa träder i kraft omedelbart (Transparency International BiH 2005, s. 29). Denne kan då avsätta korrupta politiker från sina poster, dock är det svårt att ersätta dem, då nya personerna riskerar att vara mer korrupta än de förra, eller p.g.a. att de förra politikerna har stöd hos medborgarna i landet. I grund och botten gör det mest skada på medborgarna i landet som har svårt att göra något åt sin situation. Detta kan ses som ett tecken på det Warren (2004, s. 333) kallar för exkludering av medborgarna, då dessa har rätt till att ta del av sådan statistik och rätt till att avsätta personer som inte agerar för de styrdas bästa som Held (1987, s. 19) betonar ses som det viktigaste inom en demokrati. Det största problemet ligger alltså i exkluderingen av medborgarna och hur dessa förs bakom ljuset, antingen genom etnisk favorisering eller genom total exkludering som vid motviljan att framställa korruptionsstatistik. Även deras begränsade möjligheter (vilken ofta grundar sig i okunnighet) att avsätta och påverka de korrupta politikerna möjliggör för en oförändrad situation i Bosnien-Hercegovina.

Ett exempel kan vara korruptionen inom den politiska sfären, t.ex. då en politiker mutar till sig röster genom att lova medborgarna bättre levnadsstandard eller någon form av ekonomisk kompensation (Chivvis & Đogo, 2010, s. 110). Det är främst politikern som tjänar på denna byteshandel då medborgarna inte kan anmäla politikern om han/hon inte håller sin del av överenskommelsen. Detta kan vara en direkt överenskommelse mellan politiker och medborgare eller också den typen av korruption där man röstar efter etniska linjer, där politikern lovat en viss del av befolkningen fördelar som den andra delen av befolkningen inte erhåller.

Grundläggande för demokratin är att varje medborgare har möjlighet att påverka och bestämma i frågor som kommer påverka hans/hennes liv. En medborgare som säljer sin röst eliminerar denna möjlighet då denna röstar p.g.a. ekonomisk kompensation som erhålls i utbytet av röster. Om detta beror på okunskap eller girighet kan diskuteras men huvudsaken är att politikern eller folk inom andra ämbeten utnyttjar denna okunnighet och girighet och påverkar medborgaren att agera mot sin vilja. Då landet lider av stor arbetslöshet kan ekonomiska kompensationer vara livsnödvändiga för vissa medborgare.

Bosnien-Hercegovina:s medborgare är i allmänhet väldigt inaktiva i det politiska livet (Jelusic, 2011, s. 134). De flesta personer som går med i politiska partier gör detta i hopp om att medlemskapet ska leda till ett bättre jobb eller andra fördelar. Annan inblandning i politiken sker väldigt sällan då det finns låg medvetenhet om politiken bland befolkningen och den demokratiska kulturen är begränsad. Media, utredare och antikorrupsions-aktivister känner sig inte tillräckligt fria och säkra för att rapportera om mutor och korruption, detta görs av fåtalet NGO:s (Non governmental organisations) och några oberoende medier. Detta på grund av att det finns mycket media som är korrupta och mutade till att endast skriva positiva saker om landet och politikerna (Jelusic, 2011, s. 141).

Ungdomarna i Bosnien-Hercegovina ser politiken som korrupt och är skeptiska till att demokratin kan fungera i landet. De saknar motivation för att själva engagera sig i politiken, vilket resulterat i lågt deltagande (Utrikespolitiska Institutet, 2012). Även om de känner att demokrati är att föredra över andra styrelseskick känner ungdomarna i Bosnien-Hercegovina hopplöshet inför den egna demokratin. Detta kan bero på att ungdomarna inte anser det viktigt att delta i demokratiska processer om dessa ändå inte leder någonvart på grund av ledarnas korrupta handlande, de blir cyniker. Detta kan ses som att medborgarna har den demokratiska möjligheten att delta men effekterna av deltagandet har alltid samma utgång och gynnar till slut alltid den korrupta eliten. Ungdomarna ser ett potentiellt medlemskap i EU som något positivt, men det finns misstankar om att landet kommer utnyttjas för naturresurserna och billig arbetskraft (Utrikespolitiska Institutet, 2012).

Ungdomarnas vilja att gå med i EU kan ses som ett rop på hjälp då de anser att de själva inte kan vara med och påverka korruptionen och den svaga demokratiska i landet. En vidare tanke är att ett EU medlemskap har gynnat många länder och hade eventuellt även gynnat Bosnien-Hercegovina, mycket på grund av de regelverk EU står under men även det ekonomiska stöd landet skulle fått under kristillstånd. Som tidigare nämnts är landet inte ett önskvärt EU land för tillfället utan endast en potentiell EU-kandidat. Precis som med biståndsgivare är samarbetspartners motvilliga att samarbeta med de styrande i ett korrupt land på grund av rädsla för att samarbetet ska utsättas för korruption eller att korruptionen ska försätta landet i ett dödläge istället för utveckling och samarbete. Ett EU-medlemskap hade ställt krav på landet och satt upp regelverk

och övervakning som skulle hindra den korrupta ledningen att ägna sig åt dessa handlingar.

Oron som finns för att landet ska utnyttjas för billig arbetskraft grundar sig i att en majoritet av befolkningen i landet lider av arbetslöshet. Då det är svårt att bilda stabila institutioner och ekonomisk tillväxt har landet drabbats av stor arbetslöshet. Utrikespolitiska Institutet rapporterade 2011 att arbetslösheten låg på 23 procent, bland yngre människor låg den på 60 procent (Utrikespolitiska Institutet, 2012). De som har ett jobb har för det mesta fått detta genom svågerpolitiken (man får en tjänst på grund av släktskap eller nära relationer) eller så arbetar de svart. Ett potentiellt EU-medlemskap hade lett till att Bosnien-Hercegovina öppnar upp för mer arbetskraft i Europa, då en stor del av befolkningen inte är högt utbildad finns det risk för att de tar arbeten med sämre förmåner. Detta tål att övervägas då det ibland kan vara en fördel att ha ett arbete trots den låga lönen och dåliga förmåner än inget arbete alls. Enligt demokratiteorier bör den offentliga åsikten påverka statens agerande i frågan, dock är detta problematiskt med den rådande situationen av korruption och dåligt initiativtagande.

4.2.1 Den lagstiftande makten

Följande stycke beskriver hur korruptionen existerar inom den lagstiftande makten i det bosniska samhället. Detta för att visa hur högt upp i den politiska rangordningen korruptionen verkligen existerar och för att förklarar medborgarnas maktlöshet gällande sin situation.

Den lagstiftande makten i Bosnien-Hercegovina består av ett parlament med två kamrar: ett överhus (folkens hus) och ett underhus (representanhuset). Representanhusets medlemmar utses av medborgarna i allmänna val som arrangeras vart fjärde år samtidigt som presidentvalet. Dessa platser är sedan uppdelade inom de olika etniciteterna för att kravet på presentation från alla de tre stora etniciteterna som finns i Daytonavtalet. Överhusets medlemmar utses dock indirekt (Utrikespolitiska Institutet, 2012). Landet är parlamentariskt demokratiskt och parlamentets befogenhet beskrivs i artikel IV i konstitutionen, även entiteterna, Brckodistriktet, och de olika kantonerna landet är uppdelat i, har sina egna parlament. Som tidigare nämnt har OHR:s högre representant befogenhet att stifta lagar och parlamenten får inte ändra eller ta bort

ett beslut som den högre representanten antagit (Transparency International BiH 2005, 2.29).

Arbetet inom det nationella rådet försvåras genom brist på tekniska resurser och kvalificerad personal. Kvaliteten och takten i lagstiftningsarbetet påverkas av långsamma förberedelser i ministerrådet och avsaknaden av en tillräckligt kvalificerad och välorganiserad administration inom parlamentet. Även denna del av staten har påverkats av korruption, detta utspelar sig t.ex. genom att ledamöterna i parlamentet röstas fram efter etnisk tillhörighet och de i första hand är lojala till sin entitet, vilket leder till svårigheter och blockader (Europeiska Gemenskapernas Kommission, 2003, s. 7-8). Det kan utifrån teorin ses som felaktigt då alla inom en demokrati ska ha möjlighet att delta i beslutsfattande processer, antingen indirekt genom att rösta fram representanter eller genom direktdemokrati. Genom att rösta efter etniska linjer röstas personer fram för deras etniska tillhörighet och inte efter deras meriter. De ledande personerna i ett land ansvarar inför de styrda då de är skyldiga att agera i de styrdas bästa (Held, 1987, s. 19). Denna typ av etnisk valprocess gör det omöjligt för medborgare av en etnisk grupp att avsätta personer bland de styrande som är av den andra etniska gruppen. Dels för att personen som röstas fram har stöd av sin etniska grupp och dels för att de själva tenderar att rösta fram en egen ledare efter etniska linjer. I slutändan styrs landet av de personer medborgarna anser har det bästa i åtanke för deras etniska grupp, medan de styrda endast utnyttjar detta för att få ytterligare makt.

Den demokratiska processen består av politiker som förlit sig på makt ifrån folket i demokratiska val. Detta betyder att medborgare i Bosnien-Hercegovina röstat fram personer i parlamentet som de anser kan ta viktiga beslut åt dem. Folket deltar på så sätt i en representativ demokratisk process. Korruptionen som existerar inom denna domän skapar en exkludering (Warren, 2004, s. 333), genom dålig insyn och genom etnisk favorisering. D.v.s. att medborgare i Bosnien-Hercegovina exkluderas ur beslutsfattande processer när representanterna inte tar hänsyn till allas åsikter och endast favoriserar sin egen etniska befolkning, och genom att resterande medborgare förs bakom ljuset. De ledande politikerna begränsar även insynen i det politiska livet, genom att, som nämnts ovan, inte låta dem ta del av nödvändig information.

Tecken på att en ond spiral bildas är tydliga, genom att använda sig av t.ex. nationalistisk retorik för att locka till sig röster från medborgarna frånges medborgarnas rätt att uttrycka sin vilja och åsikt i demokratiska val, vilket går emot den demokratiska

principen om rätten till åsiktsfrihet. Även då medborgare röstar tar korrupta politiker inte alltid hänsyn till dennes åsikter och önskemål.

Den lagstiftande makten i Bosnien-Hercegovina har sedan kriget använt sig av mutor och nationalistisk retorik för att få igenom förslag och för att politiker ska få ytterligare makt. Genom löften om förbättringar från politikerns håll, tas implicit medborgarens valmöjligheter, att kunna uttrycka sig genom röstning, ifrån dem. Medborgaren röstar på politikern för egen vinning (och ibland har medborgaren inget annat val om den har det dåligt ställt) och väljer bort den politikern den kanske velat rösta på egentligen (Chivvis & Đogo, 2010, s. 110). Även medborgare i en stat kan vara korrupta då de ser sin egen vinning som viktigare än det faktum att en korrupt politiker röstas fram. Medborgarna spelar en viktig roll i denna sortens korruption, då de röstar på politikern för denna är av samma etniska tillhörighet. Detta härleds till teorins tankar om att man exkluderar (Warren, 2004, s. 339), då man exkluderar personer som inte har samma etnicitet som en själv. Detta på grund av att de antingen vill att en person av samma etniska tillhörighet har makt då politikern sedan kommer gynna den etniska gruppen. Sett utifrån teorin (Warren, 2004, s. 337-338) är korruption en kortslutning för den demokratiska processen. Då köpandet och säljandet av röster förstör länken mellan yttrandefriheten och genomdrivandet av medborgarnas önsningar. Det bildas en exkludering vid bristen på tillit då, tilltro till den demokratiska processen automatiskt bildar inkludering.

En sammanfattning av hur korruptionen utspelar sig inom den lagstiftande makten i Bosnien-Hercegovina, är att politiker skapar lite utrymme för insyn i det politiska livet, de för medborgarna bakom ljuset medlöften om förbättringar och de tar inte hänsyn till medborgarnas åsikter (Chivvis & Đogo, 2010, s. 110). Allt detta leder till en sorts exkludering som inom det teoretiska ramverket är en form av korruption (Warren, 2004, s. 333). Faktum att röstningen påverkas starkt av etnicitet är ännu ett tecken på att den lagstiftande makten i Bosnien-Hercegovina använder sig av sin retoriska förmåga att förvränga sanningen för att dölja korruptionen.

4.2.2 Den dömande makten

Följande avsnitt visar hur korruptionen spritt sig inom den rättsliga sfären i landet. Denna makt är även den som är viktigast för medborgarna då den ser till att orättvisor

straffas och skyddar medborgarna. Korruption inom denna sfär skapar små förutsättningar för medborgarna att påverka sitt samhälle och styre.

Den dömande makten i Bosnien-Hercegovina består av domare och åklagare. Den grundläggande rättsliga infrastrukturen var svagt utvecklad i landet direkt efter kriget och hade ingen ordentlig utrustning eller några arkiv, och därmed ingen tillgång till information och modern rättspraxis. Höga domar- och åklagarråd, som har både inhemska och utländska ledamöter, har upprättats, på statlig- och entitetsnivå. Dessa har i uppgift att se över tjänstetillsättningar inom rättsväsendet. En nationell domstol och ett nationellt åklagarämbete har också inrättats, och den nationella domstolen ska bland annat se över den planerade brottsligheten, ekonomisk brottslighet och korruption. Där finns både nationella och internationella domare anställda inom rättsväsendet. Den högsta dömande myndigheten är landets konstitutionella domstol, denna har dock haft otillräckliga resurser och har inte kunnat utvecklas fullt ut (Europeiska Gemenskapernas Kommission, 2003, s. 30-31).

Landets domstolar är svaga och anses mottagliga för de nationaletniska eliternas mutor, dessutom har åklagare och domare har blivit utsatta för starka påtryckningar från politiska ledare och brottslingar. Ett resultat av detta har blivit att det är svårt att upprätthålla lagarna, och investerare och bidragsgivare har valt att dra sig tillbaka, vilket i sin tur påverkat utvecklingen i landet (McMahon & Western, 2009, s. 74-75). Precis som inom många domäner i samhället, påverkade kriget och flykten av stora delar av befolkningen som följde i dess spår, även den rättsliga sektorn. Många etablerade domare, advokater och annan personal valde att lämna landet under denna hårda tid och få var dem som valde att återkomma, många blev även dödade. De platser som lämnades tomma fylldes med personal som hade "rätt" etnisk tillhörighet. Ofta hade dessa personer inte de rätta förutsättningarna för jobbet. Den rättsliga makten var innan kriget formad efter de nationalistiska eliternas vilja. Många domare var inte självständiga och ägnade sig åt korrupta handlingar då de påverkades starkt av lokala politiska personer (Devine & Mathisen, 2005, s. 22).

Detta kan ses som att folk som anställs på arbetsplatser på grund av släktskap eller etnicitet i Bosnien-Hercegovina, inte har tillräcklig kunskap för att utföra sitt arbete. Framför allt skadas medborgarnas rätt till skydd och säkerhet. Resultatet blir att tilliten för dessa ämbeten minskar och den verkställande makten förlorar sin styrka.

Devine och Mathisen (2005, s. 22) menar att ett sätt att utöva korruption var för domstolarna att inte ta beslut i många av fallen, genom att dra ut på rättsprocesserna genom uppskjutande av fall, inkallandet av fler vittnen, sjukskrivning under ett pågående fall och liknande. Ännu ett sätt är genom det plötsliga tillbakadragandet av vittnesmål eller vittnets plötsliga insjuknande under vittnesmålet. Rättsväsendet anses vara det fjärde mest korrupta statsväsendet i Bosnien-Hercegovina, efter de politiska partierna, tulladministrationen och polisväsendet. Det korrupta rättsväsendet påverkar den fattigare befolkningen mycket negativt då dessa har svårt att presentera ett fall där domaren eller domstolen blivit mutad av en rikare part (Devine & Mathisen, 2005, s. 22).

Som Warren (2004, s. 338) påpekar är det viktigt att domstolarna är opartiska och att de ger en rättvis förklaring till sina beslut, framför allt menar Warren att en representant för detta ämbete har integritet som de bör värna om då de representerar en viktig del av landet och dess stabilitet (2004, s. 338). Det är alltså av vikt att medborgarna har någonstans att vända sig om de skulle bli utsatta för orättvisor eller skador, framför allt i en korrupt stat. Det är ofta den fattigare befolkningen i Bosnien-Hercegovina som drabbas hårdast av rättsmaktens korrupta åtaganden. Ett exempel kan vara en arbetstagare som inte får ut sin lön efter en månads hårt arbete, genom att klaga till en institution eller en domstol tvingas arbetsgivaren betala ut lönen. Om arbetsgivaren, som har råd att muta domstolen, gjort detta kommer målet troligtvis att läggas ner genom de tidigare nämnda tillvägagångssätten. Utifrån det teoretiska ramverket blir det därför viktigt med en bra argumentation å domstolens sida till varför denna dömer till förmån för den korrupta arbetsgivarens, för att domstolen inte ska förlora sin legitimitet eller avslöja sin korrupta läggning.

Den rättsliga makten är skapad för att förmedla ett skydd till medborgarna när dessa är i behov av det. Den rättsliga makten i Bosnien-Hercegovina är korrupt då den tar emot mutor i gengäld för utdragna processer och orättvisa domstolsbeslut. Den skadan demokratin utsätts för inom denna domän resulterar i lagar som blir oklara, erodering av rättigheter, skydd och medborgarnas säkerhet. Medborgare anser sig inte har någonstans att vända sig till om de utsatts för orättvisor, och den dömande makten försvagas om medborgarnas tillit till den försvinner.

4.2.3 Den verkställande makten

Den verkställande makten i Bosnien-Hercegovina, består av ett presidentråd med tre direktvalda medlemmar, som ansvarar för utrikespolitiken, lägger fram förslag om årlig budget och företräder landet internationellt (Europeiska Gemenskapernas Kommission, 2003, s. 7). Även denna makt är underordnad OHR:s högre representant som tidigare nämnts. Varje entitet har sin president och efter år 2002 har de också vicepresidenter, presidentpostens ordförandeskap roterar var åttonde månad då ordförandeskapet flyttas till en medlem av annan etnicitet. Problematik finns även inom denna domän som präglas av etniska tankar även den, men även problematiken med uppdelningen av de olika entiteterna.

Presidentvalen utspelar sig efter etnisk/territoriella principer, medborgare i federationen får endast välja medlemmar som är bosnier muslimer eller bosnier kroater och medborgare i republiken får endast välja en medlem som är bosnienserb (Europeiska Gemenskapernas Kommission, 2003, s. 7). Decentralisering och maktindelning är de grundläggande principerna som underminerar demokratin och gör det möjligt för varje entitet att ha sin egen regering, polisstyrka och skolsystem. Presidenterna har även tilldelats vetorätt som de kan använda när de känner att ett förslag kränker deras etniska befolkning, detta leder till att nästan varje viktig fråga hamnar i dödläge. Utöver detta präglas de flesta offentliga ämbeten, inklusive låga administrativa positioner av korruption, svaga politiska ledare och landet drabbas av rubbningar i den ekonomiska utvecklingen (McMahon & Western, 2009, s. 72-73).

Den verkställande makten måste i praktiken kunna förverkliga de reformer som regeringen antagit och ge reformpolitiken ett innehåll som tillkännagivits i det ena valet efter det andra. Samordningen mellan de olika organen är långt ifrån oproblematiskt, då överlappande uppgifter och dubbelarbete skapar hinder. Den nationella regeringen visar på låg aktivitetsgrad när det gäller att anta lagstiftningar och få fram förslag till parlamentet. Detta grundar sig i den bristande politiska viljan och skilda nationella intressen (Europeiska Gemenskapernas Kommission, 2003, s. 8-9).

Det finns låga förväntningar för politikerna, och Sjøberg (2006) menar att detta leder till låga prestationer från politikernas sida. Eftersom det inte ställs höga krav på dem engagerar de sig inte tillräckligt i sitt arbete. Trots det dåliga engagemanget från politikernas sida och korruptionen av institutionerna i landet föredrar ändå majoriteten av medborgarna i Bosnien-Hercegovina att leva i en demokrati. Trots situationen i demokratin anses det bättre att leva i en demokrati än i en auktoritär stat (Sjøberg, 2006,

s. 52-53). Detta fenomen kan förklaras utifrån Dahls (2000) tankar om en demokratisk paradox som nämnts tidigare i teoridelen. Medborgarna i Bosnien-Hercegovina vill leva i en demokratisk stat p.g.a. det idealet demokratin presenterar (Dahl, 2000, s. 37). Att medborgarna söker efter de rättigheter och möjligheter som beskrivs i den första dimensionen är inte en anledning till att de inte deltar aktivt i den andra dimensionen av demokratin. Ett dåligt engagemang i det politiska livet kan ha att göra med medborgarnas brist på tillit till de styrande och då medborgarna trots engagemang inte får sina röster hörda.

Det kan utifrån Warren (2004, s. 335), förstås att demokratin tar direkt skada om det finns bristande tillit till den verkställande makten, p.g.a. bristen på tillit blir denna domän illegitim. Politiker i Bosnien-Hercegovina ägnar sig åt korruption när de bryter mot de demokratiska normerna som tagits fram genom demokratiska val, dessa normer inkluderar icke-användandet av korruption. Normerna har tagits fram genom en demokratisk process för att reglera vilken makt politikerna får ha. Politikerna som ägnar sig åt korruption exkluderar på så sätt medborgarna genom att inte följa de riktlinjer som tagit fram och de förlorar på så sätt sin legitimitet och medborgarnas tillit. Medborgarnas inblandning inom den verkställande makten är begränsad, antingen får de inte delta, de har bristande kunskaper eller för att de anser att det är myndigheternas egen skyldighet att utträta sitt arbete utan inblandning från dem själva. Om staten inte följer de demokratiska normerna om inkludering och medborgarnas tillit försvinner går det att konstatera att korruptionen inom denna domän gör den verkställande makten i Bosnien-Hercegovina illegitim.

Orsaken till att politiker och andra ämbetsmän i Bosnien-Hercegovina ägnar sig åt korruption är för deras egen vinning som i slutändan resulterar i skada för medborgarna. Skada behöver inte var direkt eller synlig men den påverkar medborgarna i längden. Korruption ger alltså fördelar åt de utövande som i sin tur skadar kollektivet (Warren, 2004, s. 333). Medborgare i ett demokratiskt land är inte alltid medvetna om de beslut och val de styrande väljer att ta. De övervakar inte heller allt politikerna väljer att ägna sig åt och huruvida dessa handlingar följer lagboken, t.ex. det ekonomiska stöd som skickats till Bosnien-Hercegovina från organisationer och regeringar i andra länder. Stödet hamnar många gånger i de korruperade politikernas egna fickor, vilket i sin tur lett till att bistånd av detta slag har avtagit, på grund av korruption, men även den dåliga utvecklingen landet genomgår som ett resultat av dåligt samarbete. Det är lätt för

politikerna att utföra dessa handlingar om det inte finns en övervakning av vad de gör. Det är ännu svårare att bevisa och ställa inför rätta dessa personer ägnar sig åt korruption, i ett samhälle som Bosnien-Hercegovina, där korruption är accepterad och insynen låg.

De andra korrupta institutionerna i Bosnien-Hercegovina anses vara polisen, federationen och republiken, sjukvården och konstruktionsfirmorna (Søberg, 2006, s. 52). Enligt teorin är korruptionen statscentrerad, dvs. att den befinner sig på alla nivåer i staten, exempelvis bland de styrande, polisväsendet, sjukhusen eller skolorna (Warren, 2004, s. 331). Som tidigare nämnts är det lättare för dessa institutioner att vara korrupta i ett samhälle där korruptionen anses vara normalt. Ta t.ex. en man som blir tagen för fortkörning, denne använder sig gärna av korrupta handlingar, och mutar polismännen för att slippa bli av med körkortet eller få höga böter. Detta kan ske på sjukhusen, inom de olika institutionerna eller på arbetsplatser. Samma person som blivit tagen för fortkörning besöker ett sjukhus och får vänta flera timmar på att få träffa en läkare, denne tycker nu att läkaren är orättvis som tar emot patienter som kommit dit efter honom själv. Han tänker inte på att dessa personer handlat på precis samma sätt som han tidigare gjort när denne använde sig av korrupta handlingar för att slippa böter. Dessa "köpte" sin tid hos läkaren och läkaren tog emot mutan, precis som mannen tidigare "köpte" sig fri från polismännens hot om böter. Agenter som jobbar på ställen som sjukhus, polisstationer eller domstolar agerar utifrån egenintresse, det vill säga att de vill vinna något för sin egen del, men det gör medborgarna också.

Den verkställande makten blir enligt det teoretiska ramverket, illegitim om medborgarna mister tilltron till den (Warren, 2004, s. 335). Slutsatsen dras att den nationella regeringen i Bosnien-Hercegovina visar dåligt initiativtagande till att anta lagstiftningar och reformer på grund av politisk ovilja, och därigenom avtar även medborgarnas tillit till makten. Besluten som tas i denna domän blir svaga och odugliga då de tagits av en regering som inte har stöd hos medborgarna. Även det faktum att lagarna inte följs av poliskåren och sjukhusen är ett tecken på att korruptionen infiltrerat hela samhället. En förändring inom dessa institutioner försvåras då det finns en generell acceptans av korruptionen bland hela landets befolkning.

4.3 Korruption inom den offentliga sektorn

Den offentliga representationen av medborgarna inom en stat förutsätter att folket är oberoende av staten och att de har en viss autonomi från den. Den existerar som en guide för statsmakten och inte endast som ett sätt att legitimera den. Den offentliga sektorn ska guida staten till rätt beslut genom att åsikter uttrycks inom massmedia och andra forum. Statens legitimitet är beroende av medborgarna inom staten, därför är det viktigt att staten tar hänsyn till den offentliga sfärens åsikter. Offentliga sfären kännetecknas ofta av institutioner som finns i det offentliga sådana som drivs åt allmänheten, t.ex. massmediala institutioner, sjukhus, infrastruktur och skolor. (Europeiska Gemenskapernas Kommission, 2003, s. 9-10).

Den offentliga förvaltningen i Bosnien-Hercegovina lever ännu inte upp till medborgarnas förväntningar, då den är långsam, oförutsägbar och den tar upp för stor del av de offentliga medlen. Den består av flera olika nivåer med konkurrerande byråkratier på stats-, entitets-, kantons - och kommunnivå. Personalen har låg utbildning och är inte utrustad för att klara av de utmaningar som krävs för att landet ska kunna stabiliseras och ingå samarbete med det internationella samfundet. Medborgarna har uttryckt behovet av att utveckla den offentliga förvaltningens förmåga (Europeiska Gemenskapernas Kommission, 2003, s. 9-10) Trots att Bosnien-Hercegovina säger sig söka skapa en multietnisk stat, präglas landets institutioner av etnisk uppdelning på alla nivåer (McMahon & Western, 2009, s. 72–73). Regeringen utlyser även jobbtilfällen, men en slags korruption finns även här då dessa ges till personer efter den tidigare nämnda svågerpolitiken, detta leder till ytterligare korruption, ineffektivitet och risk för långdragna processer (Jelusic, 2011, s. 140-141).

Devine & Mathisen (2005, s. 22-23) förklarar att korruptionen inom den offentliga sektorn påverkar den fattigare befolkningen hårdast, då korruptionen inom skolväsendet och sjukvården är stor och den fattiga befolkningen kan inte undvika dessa institutioner. Korrupta aktörer drar fördel av detta beroende, genom att skapa ett monopol över varor och tjänster som går till dessa institutioner. Korruptionen syns på dessa institutioner bland annat genom att offentliga pengar till institutionerna försvinner, även det faktum att personer nekats de tjänster som de har rätt till inom dessa institutioner om de inte är villiga att betala en viss summa (Devine & Mathisen, 2005, s.23). En tolkning kan göras utifrån teorin (Warren, 2004, s. 338) gällande tanken om argumentationens makt. Om t.ex. studenter inte får rättvisa betyg eller patienter inte får en rättvis behandling hos läkaren är det argumentationen från den korrupta parten som skall rättfärdiga eller dölja

dens korrupta handlingar, främst för att behålla institutionens integritet och inte förklara denna institution som bristande. Orättvis behandling inom den offentliga sektorn ska kunna anmälas och uppmärksammas genom media, men då landets rättsväsen är korrupt är det svårt att för den fattigare befolkningen att utnyttja sina demokratiska rättigheter, då dessa inte har möjlighet att konkurrera i en korrupt domstol.

Korruptionen inom den offentliga sfären är synlig då korrupta personer bildar ett monopol på varor och tjänster som ska gå till den sfärs institutioner. Som medlem i det kollektiva kan man ansluta sig till forum som söker guida staten i på rätt väg. Enligt ramverket grundar sig korruptionen i hur personer argumenterar för dina handlingar och åsikter. Många kan t.ex. anse att media är korrupta då de anses vara mutade eller ha en dold agenda bakom sina avslöjanden (Jelusic, 2011, s. 141). Handlingar som skadar kollektivet oavsett argumentation är inte demokratiska i sin karaktär och skadar på så sätt demokratin.

4.4 Korruption inom civilsamhället

Det civila samhället i Bosnien-Hercegovina började utvecklas före kriget, då det försökte producera interetnisk tolerans och reducera den nationalistiska polariseringen av landet. De olika nationella samhällena skapade sina egna organisationer, för de mesta religiösa sådana. Efter kriget blev det ännu svårare att bilda organisationer, speciellt över de etniska linjerna. Vissa medborgare i Bosnien-Hercegovina ser organisationer som irrelevanta för deras vardagliga liv och andra ser dem som potentiella jobbmöjligheter (Bieber, Nations in Transit 2003: Bosnia-Herzegovina). År 2010 var den politiska inblandningen från medborgarna fortfarande låg och detta bidrog till bildandet av så kallade "get out there" organisationer som sökte främja politiskt engagemang. Den största aktiviteten vid bildandet av dessa grupper gick att finna i den bosniska federationen. Minoriteten d.v.s. medborgare av den serbiska etniciteten som bor i den bosniska federationen och tvärt om är de personer som har svårast att delta i det civila samhället, dels för att de är bosatta på "fel" ställe och för att de inte delar de värderingar som de andra medborgarna i respektive entitet har. Det problematiska för grupperna är att hitta ett gemensamt ämne att fokusera kring, och år 2010 var utbildningen ett av de populäraste ämnena. Den största problematiken är samarbetet

över de etniska och religiösa linjerna, där exkluderingen är som störst (Jelusic, 2011, s. 134).

Det civila samhällets utveckling ses som den centrala strategin för politisk utveckling och etnisk försoning. Det krävs att medborgare engagerar sig och försöker, påverka sin situation genom att visa respekt för varandras kulturer för att detta ska främja samarbete och i sin tur för att en utveckling i landet ska kunna ske (McMahon & Western, 2009, s. 74–75). Den sociala exkluderingen av medborgare av fel etnicitet bör upphöra för att en nationell känsla bland befolkningen ska bildas och att de gemensamt ska kämpa för sina rättigheter och kampen mot korruption.

Warren (2004, s. 339) identifierar korruption på olika områden i samhället, ett av dessa områden är det civila samhället. Det civila samhället är, som tidigare nämnts, domänen där förbund skapas mellan medborgare för att kämpa för uppfyllelsen av gemensamma mål och värderingar, liknande den offentliga sfären. En åtskillnad görs i teorin mellan generaliserande och specificerande grupper. Det är den specificerande gruppen som oftast drabbas av misstro och samarbetssvårigheter, detta då det är svårt att bilda grupperingar över etniska linjer på grund av bristen på samarbetsvilja mellan olika kulturer och etnicitet. På så sätt omöjliggörs samarbete som i sin tur påverkar engagemanget och bildandet av organisationer och försvagar medborgarnas möjlighet att påverka regeringen om de vill uttrycka sig eller om de anser sig vara orättvist behandlade (Warren, 2004, s. 339). Exkludering av detta slag är också en form av korruption.

Samhörighetstankarna grundar sig på etnisk tillhörighet, framförallt av den specificerande gruppen, då kriget påverkat människor att känna större samhörighet med personer som delar samma etniska och religiösa bakgrund med än resten av befolkningen. I Bosnien-Hercegovina är det sällan banden dras horisontellt, som för den generaliserande gruppen där samarbete utförs bland människor som delar samma intressen och mål oavsett etnicitet eller religion. Detta kan ha att göra med de obehagskänslor som tre år av krig skapar men även det faktum att landet fortfarande är uppdelat i de olika entiteterna som Daytonavtalet initierat.

Trots att folk återvänt till sina hem och hamnat på ”fel” respektive ”rätt” entitet finns där kvar ”vi och dem” känslor mellan befolkningen. Dessa tankar och känslor underlättar för exkluderingen mellan folkgrupperna i landet Bosnien-Hercegovina som istället för att agera som medborgare av en nationsstat agerar utifrån de etniska

grupperingarna. Den serbiska republiken ser sig som en egen stat och inom den bosniska federation finns där motsättningar mellan kroatisk och bosnisk muslimsk befolkning. Anledningen till att politikerna i Bosnien-Hercegovina utnyttjar dessa tankar har att göra med att de ser detta som en svaghet hos medborgarna och utnyttjar det för att behålla eller komma åt makten.

Det civila samhället är viktigt för en demokrati då det inom denna sfär bildas grupperingar av människor som kämpar för gemensamma mål. De olika grupperingarna i Bosnien-Hercegovina har bildats efter etnisk tillhörighet. Personer med maktinflytande har använt denna för att gynna sin etniska grupp på bekostnad av den resterande befolkningen. Detta ses som korruption och en form av exkludering som enligt Warren (2004, s. 339) skapar problem för demokratin.

4.5 Slutsats

Syftet med denna fallstudie är att förklara hur korruptionen i Bosnien-Hercegovina påverkat demokratin i landet och för att se om demokrati kan existera i ett korrupt samhälle. Detta gjordes genom appliceringen av Mark Warrens (2004) teori om hur korruption påverkar en demokrati. Korruptionen undersöktes i fem olika domäner i staten Bosnien-Hercegovina, utifrån Mark Warrens teoretiska ramverk som förklarar hur en stat genom exkluderingen av medborgare döljer korrupta handlingar från medborgarna och på så sätt möjliggör för korruptionens fortsatta existens.

Utifrån en insamling av empiriskt material har situationen i Bosnien-Hercegovina analyserats och slutsatsen har dragits att korruption existerar på flera domäner i det bosniska samhället. Medborgare i landet ser korruptionen som ett problem endast då det skapar svårigheter för dem, annars har de en tolerans för den. Anledningen till att korruption existerar i Bosnien-Hercegovina är på grund av den dåliga insynen i politiken och inom de fyra domänerna som undersöktes. Korruptionens direkta påverkan på demokratin manifesteras på följande sätt: den lagstiftande makten i Bosnien-Hercegovina skapar lite utrymme för insyn i det politiska livet, och faktumet att medborgare röstar på politiker av samma etnicitet utav rädsla är ännu ett tecken på att den lagstiftande makten i Bosnien-Hercegovina utövar korruption. Korruptionen inom den rättsliga makten resulterar i att medborgerliga rättigheter som skydd och

säkerhet sätts på spel. Korruptionen inom denna sektor eliminerar även den demokratiska tanken om att konflikter bäst löses genom rättvisa tillvägagångssätt. Det finns en bristande tillit till den verkställande makten i Bosnien-Hercegovina, detta gör direkt skada på demokratin då den verkställande makten blir ineffektiv och maktlös. Korruptionen inom den offentliga sfären, orsakar direkt skada på demokratin då den splittrar förhållandet mellan de offentliga utslagen och de kollektiva besluten. Skadan på demokratin är omfattande om korruption utövas inom civilsamhället. Detta då medborgarna förlorar kapaciteten att bilda gemenskap och tillsammans påverka staten för att nå gemensamma mål. Chansen att guida sin stat genom de kollektiva besluten är minimal om korruption är inblandad.

En tydlig slutsats av detta är att korruptionen infiltrerat en stor del av det bosniska samhället. Svaret på hur korruptionen har påverkat demokratin i Bosnien-Hercegovina är att demokratin har tagit direkt skada när de grundläggande värderingarna brutits. Dessa värderingar är inkluderingen av medborgarna i politiken, förnekandet av skydd och rättigheter, bristande tillit till statsapparaten, ingen möjlighet för bildandet av gemenskap och påverkan av staten. Detta innebär i sin tur att de demokratiska värderingarna i form av alla medborgares rätt att delta i beslut, de styrandes skyldigheter inför de styrda och alla medborgares lika politikiska värde ifrågasätts i det bosniska samhället. Då landet inte uppfyller dessa grundläggande demokratiska värderingar kan en slutsats dras om att landets demokrati är i fara. Att endast vara demokratisk i teorin och inte i praktiken är problematiskt, främst då många av medborgarna i Bosnien-Hercegovina ser sig hellre bo i en demokratisk stat istället för en auktoritär. Citaten som finns i inledningen och som hämtats ur Daytonavtalet manifesterar att Bosnien-Hercegovina ska vara en demokratisk stat med fria demokratiska val. Det går att säga att målet uppfyllts men till vilket pris? Hur pass fria är de demokratiska valen när medborgare inte kan uttrycka sina egna åsikter på grund av etniska spänningar eller tankar om egenvinning då de inte har det så bra ställt?

Denna forskning har möjliggjort för en framtida komparativ fallstudie av Bosnien-Hercegovina och ett annat land som också drabbats av korruption. Genom en analys av sambandet mellan korruption och den svaga demokratin i flertalet länder, kan en generalisering av korruption-demokrati förhållandet göras. En annan möjlig framtida forskning kan vara hur det kommer sig att medborgare i Bosnien-Hercegovina hellre lever i en dysfunktionell demokratisk stat endast för att landet kallar sig demokrati,

utöver en auktoritär. Handlar detta om de västerländska värderingarna om att demokratier är att föredra och att demokratier inte krigar mot varandra som Liberalismen förespråkar? Eventuellt kan ramverket som användes i denna forskning kompletteras med demokrati teorier och framför allt, Montesquieus maktodelningslära som inte definierats djupgående i denna forskning. En framtida forskning med Bosnien-Hercegovina som fokus kan vara: Vilka är de i särklass största skadeverkningarna som korruption i Bosnien-Hercegovina haft på den demokratiska utvecklingen i landet? Detta kan sedan härledas till huruvida en eventuell integration i EU eller NATO är möjlig.

5 Sammanfattande diskussion

Syftet med uppsatsen var att göra en kvalitativ fallstudie för att ta reda på hur korruptionen påverkat demokratin i landet Bosnien-Hercegovina. För att göra detta valde uppsatsförfattaren att utgå från en teori som kartlade korruptionens påverkan på demokratin, denna teori var presenterad av Mark Warren och kallades: för *den moderna tanken om korruption*. Ramverket lade fram fem olika domäner för var korruption kunde identifieras inom en stat. Dessa domäner undersöktes sedan i Bosnien-Hercegovina genom användandet av relevant material. Metoden som användes på källmaterialet var innehållsanalys där påståendena i de olika källorna bekräftades genom flertalet av olika oberoende källor, dessa oberoende källor var främst förstahandskällor i form av rapporter från EU, EU-kommissionen eller internationella organisationer.

En fallstudie gjordes då detta ansågs vara mest relevant då det var endast ett fall som undersöktes och inte ett flertal som inom en komparativ fallstudie. Ett deduktivt tillvägagångssätt användes vid insamlandet av material då källorna användes för att dra en slutsats om landet Bosnien-Hercegovina led av korruption, detta med utgångspunkt i Warrens (2004) teori.

Teorivalet anpassades efter korruption och demokrati förhållandet, då vanliga demokratiteorier inte anses ha kunnat täcka korruptionens påverkan på demokratin. Det empiriska materialet analyserades senare efter teorin för att ett fastställande om korruptionens påverkan på Bosnien-Hercegovina kunde göras. Slutsatsen gjordes att demokratin i Bosnien-Hercegovina tagit stor skada av korruptionen och att korruption gick att identifiera på alla relevanta domäner i staten som presenterades i ramverket.

6 Litteraturförteckning

Anderson, J. Christopher., & Tverdova, V. Yuliya. (2003). Corruption, Political Allegiances, and Attitudes Toward Government in Contemporary Democracies. *American Journal of Political Science* /Vol. 47, No. 1 /, ss. 91-109.

Bieber, F. (2002). Bosnia-Herzegovina: Development towards a More Integrated State? *Journal of Muslim Miority Affairs*, /Vol. 22, No. 1/, ss. 205-218.

Bieber, F. (2003). *Nations in Transit 2003: Bosnia-Herzegovina*. Washington D.C. Freedom House.

Bose, S. (2003). *Bosnia after Dayton- Nationalist Partition and International Intervention*. London: C. Hursta & Co.

Chivvis, C.S., & Đogo, H. (2010). Getting Back on Track in Bosnia-Herzegovina. *The Washington Quarterly*, /Vol. 33 No. 4/, ss.103-118.

Commission of the European Communities. (2009). *Bosnia and Herzegovina 2009 Progress Report*. Brussels: Commission of the European Communities.

Daalder, I. H., & Froman, M. B. (November/December 1999). Dayton's Incomplete Peace. *Foregin Affairs* /Vol. 78, No. 6/, ss. 106-113.

Dahl, R, A (2000). A Democratic Paradox? *Political Science Quarterly* /Vol. 115, No. 1 /, ss. 35-40.

Dahl, R. A. (1998). *On Democracy*. New Heaven: Yale University Press.

Devine, V., & Mathisen, H. (2005). *Corruption in Bosnia and Herzegovina – options for Swedish Development Cooperation 2006-2010*. SIDA= Swedish International Development Cooperation Agency.

Engelhart, K. (2012). Divided They Stall. *Maclean's* /Vol. 124 No. 51/, ss. 46-49.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2004). *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik AB.

Europeiska Gemenskapernas Kommission. (2003). *Rapport från Kommissionen till Rådet – om Bosnien och Hercegovinas beredskap att förhandla om ett stabiliserings- och associeringsavtal med Europeiska Unionen*. Bryssel: Europeiska Gemenskapernas Kommission.

Gallup Balkan Monitor – Insights and Perceptions: Voices of the Balkans. (2010). *2010 Summary Findings*. Bryssel: Gallup. Hämtat från Gallup Balkan Monitor: <http://www.balkan-monitor.eu/index.php/reports>. den 29 Augusti 2012.

Halperin, S., & Heath, O. (2012). *Political Research – Methods and Practical Skills*. Oxford: Oxford University Press.

Held, D. (1987). *Demokratimodeller – Från klassisk demokrati till demokratins autonomi*. Göteborg: Diadalos AB.

Jelsic, J. (2011). *Bosnia-Herzegovina*. Washington D.C: Freedom House.

Lijphart, A. (1971). Comparative Politics and the Comparative Method. *The American Political Science Review*/Vol. 65, No.3/, ss. 682-693.

Lundquist, L (1987). Om läsning av samhällsvetenskaplig litteratur. *Samhällsvetenskaplig tidsskrift*/Vol. 90, No. 1/, ss. 39-48.

Marsh, D., & Stoker, G. (2002) *Theory and Methods in Political Science*. Hampshire: Palgrave Macmillan.

Martin, E. C., & Miller, J.L. (June 2003). NGOs and the Development of Bosnia and Herzegovina: Understanding Large-Scale Interorganizational Systems. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* /Vol. 14, No. 2/, ss. 144-166.

McMahon, P. C., & Western, J. (October 2009). The Death of Dayton. *Foreign Affairs* / Vol. 88, No. 5/, ss. 69-83.

Moses, J. W., & Knutsen, T. L. (2007). *Ways of knowing – Competing Methodologies in Social and Political Research*. Hampshire: Palgrave Macmillan.

Office of the High Representative. (14 december 1995). *The General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina*. Hämtat från Office of the High Representative: http://www.ohr.int/dpa/default.asp?content_id=389 den 2 April 2012.

Olsson, H., & Sörensen, S. (2011). *Forskningsprocessen – Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Liber AB.

Pugh, M. (2002). Postwar Political Economy in Bosnia and Herzegovina: the Spoils of Peace. *Global Governance* /Vol. 8, No. 4 /, ss. 467-482.

Regeringskansliet – Utrikesdepartementet , (2011), *Mänskliga rättigheter I Bosnien och Hercegovin (BiH) 2011*. Stockholm: Utrikesdepartementet.

Singer, P. W. (2000). Bosnia 2000 – Phoenix or Flames? *World Policy Journal* / Vol. 17, No. 1 /, ss. 31-37.

Søberg, M. (Maj/Juni 2006). Empowering Local Elites in Bosnia and Herzegovina – The Dayton Decade. *Problems of Post-communism* / Vol. 53, No. 3 / , ss. 44-58.

Tanzi, Vito, (1998). Corruption Around the World: Causes, Consequences, Scope, and Cures. *Staff Papers - International Monetary Fund - Palgrave Macmillan Journals* /Vol. 45, No. 4/, ss. 559-594.

Transparency Internationa, Bosna I Hercegovina 2005. *Procedura usvajanja i izmjene zakona i propisa (Proceduren för anamande och förändringar i lagen)*. Banja Luka: Grafid: Banja Luka.

Transparency International. (2011) *Corruption Perception Index 2011*. Hämtat Från Transparency International: <http://cpi.transparency.org/cpi2011/results/> den 28 Mars 2012.

Utrikespolitiska Institutet. (2012). *Bosnien-Hercegovina*. Hämtat från Landguiden: <http://www.landguiden.se/Lander/Europa/BosnienHercegovina> den 9 April 2012.

Warren, M. E. (2004). What does Corruption Mean in a Democracy? *American Journal of Political Science* /Vol. 48, No. 2 /, ss. 328-343.

Yin, R. K. (2009). *Case studie Research – Design and Methods*. London: Sage Publications Inc.

Zhang, Yan., Liqun, Cao., & Michael, S. Vaughn (2009). Social Support and Corruption: Structural Determinants of Corruption in the World. *The Australian New Zealand Journal of Criminology* /Vol. 42, No. 2/, ss. 204-217.